

COMPLIANCE W SPÓŁKACH PUBLICZNYCH

Praktyczny przewodnik

Alicja Piskorz-Szpytka, Agnieszka Nalazek

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie

Ważne

Przykłady

Podstawa prawna
Kontekst prawny

Pytania
Zadania

Rozwiązania
Odpowiedzi

Stanowisko stron
Pogląd

Orzecznictwo

Literatura

Historia

Nowe przepisy

Wiadomości
dodatkowe

Informacje powiązane,
odesłanie

COMPLIANCE W SPÓŁKACH PUBLICZNYCH

Praktyczny przewodnik

Alicja Piskorz-Szpytka, Agnieszka Nalazek

Stan prawny na 1 stycznia 2023 r.

Wydawca
Anna Kubuj-Kacperek

Redaktor prowadzący
Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne
Trzy kropki Joanna Maź

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części książki napisali:

Alicja Piskorz-Szpytka – część ogólna I rozdział 2, rozdział 4 pkt 1–6, 8, 9, rozdział 5;
część ogólna II rozdziały 1, 3; część szczegółowa I rozdział 1 pkt 5;
część szczegółowa II

Agnieszka Nalazek – część ogólna I rozdziały 1, 3, rozdział 4 pkt 7, rozdział 6;
część ogólna II rozdziały 2, 4–6; część szczegółowa I rozdział 1 pkt 1–4,
rozdział 2

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8286-825-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
---------------------	----

Wstęp	31
-------------	----

Część ogólna I

ZASADY UTWORZENIA I UTRZYMYWANIA SKUTECZNIE FUNKCJONUJĄCEGO SYSTEMU COMPLIANCE

Rozdział 1

Wprowadzenie	43
1. Definicja compliance	43
2. System compliance	46
3. Modele kształtowania systemu compliance	47
4. Znaczenie compliance w spółkach publicznych	49

Rozdział 2

Podstawa utworzenia i utrzymywania systemu compliance w spółkach giełdowych

1. Obowiązek należytego zarządzania organizacją	51
2. System compliance w Dobrych Praktykach 2021	53
3. Obowiązki informacyjne w zakresie stosowania zasad ładu korporacyjnego	54
4. Ocena rady nadzorczej stosowania zasad ładu korporacyjnego i sposobu realizacji obowiązków informacyjnych	61
5. Zalecenia dotyczące utworzenia i utrzymywania systemu compliance zawarte w DPSN 2021	62

Rozdział 3

Zasady tworzenia, utrzymywania i ulepszania systemu compliance	67
1. Cel wdrożenia i utrzymania systemu compliance	67
2. Projektowanie systemu compliance	68

2.1. Normy międzynarodowe jako wsparcie w projektowaniu systemu zarządzania zgodnością w spółkach publicznych	68
2.2. Naczelné zasady projektowania systemu zarządzania zgodnością	69
2.3. Elementy procesu projektowania systemu compliance	70
2.4. Kontekst organizacji	72
2.4.1. Określenie kontekstu spółki publicznej oraz jej zobowiązań compliance	72
2.4.2. Ocena ryzyka braku zgodności	76
2.5. Przywództwo oraz zaangażowanie kadry kierowniczej	77
2.6. Właściwa struktura organizacyjna	78
2.7. Kluczowe systemy i funkcje wewnętrzne	80
2.8. Podział uprawnień i obowiązków w spółce publicznej, w tym dotyczących funkcji compliance	81
2.8.1. Podział uprawnień i obowiązków w spółce publicznej związanych z compliance	81
2.8.2. Ukształtowanie funkcji compliance	83
3. Wprowadzenie systemu compliance	85
4. Utrzymanie systemu compliance	87
5. Ulepszanie systemu compliance	88

Rozdział 4

Podział obowiązków w zakresie realizacji funkcji compliance	91
1. Uwagi ogólne	91
2. Zalecenia dotyczące sposobu rozumienia funkcji compliance	94
3. Raportowanie (pionowy przepływ informacji) jako element skutecznej kontroli funkcjonowania systemu compliance	98
4. Zarząd	102
4.1. Kompetencja zarządzania spółką	102
4.2. Utworzenie i utrzymywanie skutecznie funkcjonującego systemu compliance	103
4.3. Zapewnienie właściwej organizacji spółki jako niezbędny element skutecznie funkcjonującego systemu compliance	108
4.4. Raportowanie i ocena funkcjonowania systemu compliance	111
5. Kierownictwo	116
6. Osoby odpowiedzialne za funkcję audytu wewnętrznego	118
6.1. Znaczenie i działalność audytu wewnętrznego	118
6.2. Zalecenia w zakresie utworzenia i utrzymywania audytu wewnętrznego	120
6.3. Zadania z zakresu compliance	122
7. Inspektor Ochrony Danych Osobowych	124
8. Rada nadzorcza	127
8.1. Kompetencja nadzorcza	127

8.2. Monitorowanie i ocena funkcjonowania systemu compliance	133
8.3. Źródła informacji, na podstawie których rada nadzorcza dokonuje okresowej oceny funkcjonowania systemu compliance	136
8.4. Sporządzenie rocznego sprawozdania wraz z oceną funkcjonowania systemu compliance	139
8.5. Weryfikacja oświadczeń o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego	142
9. Komitet audytu	143
9.1. Znaczenie i podstawa prawna powołania	143
9.2. Zasady działania	146
9.3. Monitorowanie i ocena funkcjonowania systemu compliance	148

Rozdział 5

Organizacja i zadania jednostki compliance.....	153
1. Sposób delegacji funkcji compliance.....	153
2. Gwarancje należytej realizacji funkcji compliance	156
2.1. Uwagi ogólne.....	156
2.2. Niezależność organizacyjna: usytuowanie w organizacji i dostęp do organów statutowych.....	158
2.3. Zasady dotyczące kształtowania wynagrodzenia.....	160
2.4. Unikanie konfliktu interesów.....	161
2.5. Zasoby konieczne do realizacji funkcji compliance.....	163
2.6. Odpowiedni zakres kompetencji	163
2.7. Uprawnienia.....	167
3. Obowiązki jednostki compliance.....	168
3.1. Uwagi ogólne.....	168
3.2. Zalecane rozwiązania	172
3.3. Dodatkowe obowiązki jednostki compliance	175
4. Komunikacja w systemie compliance.....	177
4.1. Znaczenie i podstawowe zasady prowadzenia komunikacji.....	177
4.2. Szkolenia	179
4.3. Komunikacja w sytuacji kryzysowej	182
5. Realizacja funkcji kontrolnej.....	183
6. Realizacja funkcji zarządzania ryzykiem braku zgodności.....	188
7. Doradztwo i bieżąca pomoc.....	194
8. Zasady przeprowadzania kontroli.....	196
8.1. Proces kontroli.....	196
8.2. Planowanie	198
8.3. Przygotowanie jednostkowych kontroli.....	202
8.4. Wszczęcie kontroli.....	203
8.5. Przebieg kontroli	203
8.6. Protokół z kontroli	205
8.7. Zalecenia pokontrolne	207

8.8. Dziennik kontroli wewnętrznych	208
8.9. Udokumentowanie zasad dotyczących procesu kontroli	208
9. Raportowanie	210
10. Regulamin działania jednostki compliance	215

Rozdział 6

Compliance w spółkach notowanych na NewConnect	217
1. Podstawa regulacyjna implementacji systemu compliance w spółkach NewConnect.....	217
2. Odmienność regulacyjna w spółkach NewConnect	219
2.1. Informacja poufna w spółkach NewConnect	219
2.2. Obowiązki spółki NewConnect wynikające z ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.....	225
2.3. Informacje bieżące w spółkach NewConnect	226
2.4. Raporty okresowe spółek NewConnect	237
2.5. Najczęstsze błędy dotyczące raportów okresowych spółek NewConnect.....	240
2.6. Dobre praktyki spółek NewConnect.....	242
3. Kształt systemu compliance w spółkach NewConnect	250
4. Obowiązki i znaczenie Autoryzowanego Doradcy oraz zasady współpracy ze spółką	252
4.1. Obowiązek zawarcia umowy z Autoryzowanym Doradcą	252
4.2. Rola i obowiązki Autoryzowanego Doradcy.....	254
5. Obowiązki i uprawnienia oficera compliance w spółkach NewConnect....	256

Część ogólna II

ELEMENTY SYSTEMU COMPLIANCE

Rozdział 1

Polityka compliance i pozostałe regulacje wewnętrzne istotne dla zapewnienia zgodności działania	263
1. Informacje ogólne.....	263
2. Struktura regulacji wewnętrznych.....	272
3. Tworzenie polityki compliance z uwzględnieniem wymogów i zaleceń normy ISO 37301	274
4. Zalecana struktura polityki compliance	275

Rozdział 2

System poufnego zgłaszania informacji o nieprawidłowościach (whistleblowing)	281
1. Zakres i cel obowiązków.....	281

2. Etapy implementacji systemu whistleblowing	286
2.1. Dedykowanie zasobów koniecznych do powstania oraz obsługi systemu whistleblowing.....	289
2.2. Ustanowienie kanałów zgłoszeń w ramach systemu whistleblowing...	290
2.3. Ustanowienie procedury zgłoszeń wewnętrznych	292
2.4. Prowadzenie postępowań wyjaśniających oraz prowadzenie rejestru zgłoszeń.....	295
2.5. Komunikowanie systemu whistleblowing	296

Rozdział 3

System zarządzania konfliktami interesów	297
1. Znaczenie.....	297
2. Definicja konfliktu interesów	298
3. Źródło obowiązku unikania lub ujawniania konfliktów interesów przez członków organizacji.....	299
4. Podstawa utworzenia i utrzymywania systemu zarządzania konfliktami interesów	302
5. Zalecenia w zakresie utworzenia i utrzymywania systemu zarządzania konfliktami interesów	302
5.1. Zaprojektowanie systemu zarządzania konfliktami interesów	302
5.2. Podstawowe zasady zarządzania konfliktami interesów.....	304
5.3. Rozwiązania ułatwiające identyfikację konfliktów interesów	307
5.4. Typowe sytuacje wskazujące na możliwość wystąpienia konfliktu interesów	309
6. Mechanizmy kontrolne.....	310
6.1. Uwagi ogólne.....	310
6.2. Nakaz powstrzymywania się od udziału w podejmowaniu decyzji lub wykonywaniu czynności	313
6.3. Ograniczenia związane z zajmowaniem się interesami konkurencyjnymi	315
6.4. Ograniczenia związane z prowadzeniem innego rodzaju aktywności zawodowych niż zajmowanie się interesami konkurencyjnymi	320
6.5. Ograniczenia związane z pełnieniem funkcji w organach innych spółek	323
6.6. Ograniczenia związane z wykorzystywaniem szans biznesowych.....	324
6.7. Zbieranie danych osobowych na temat relacji pozasłużbowych (personalnych)	325
7. Zawieranie transakcji z podmiotami powiązanymi	327
8. Obowiązek ujawniania konfliktów interesów	330
9. Działania podejmowane po ujawnieniu konfliktu interesów	333
10. Rejestr konfliktów interesów	335
11. Procedura zarządzania konfliktami interesów	337
12. Rola jednostki compliance	339

Rozdział 4

System zarządzania ryzykiem korupcji	343
1. Podstawa wdrożenia i utrzymania.....	343
2. System zarządzania ryzykiem korupcji w spółce publicznej	348
3. Kodeks antykorupcyjny.....	352
4. Szkolenia antykorupcyjne	354
5. Klauzule antykorupcyjne stosowane w umowach.....	356
6. Wręczanie i przyjmowanie upominków	357
7. Działania sponsoringowe oraz darowizny.....	358
8. Kontrola organów ścigania w spółce	360
9. Dokumentowanie, audyt systemu zarządzania ryzykiem korupcji i jego stały rozwój	361

Rozdział 5

Weryfikacja partnerów biznesowych.....	363
1. Znaczenie, podstawa wdrożenia i utrzymania.....	363
2. Kontekst organizacji w procesie weryfikacji partnerów biznesowych	365
3. Źródła informacji o partnerach biznesowych.....	367
4. Zakres weryfikacji partnerów biznesowych	368
5. Weryfikacja partnerów biznesowych – elementy procedury.....	371

Rozdział 6

Kodeks etyki.....	375
1. Znaczenie.....	375
2. Podstawa oraz sposób wdrożenia.....	376
3. Pocedura wewnętrzna.....	376
4. Rola jednostki compliance	380

Część szczegółowa I**COMPLIANCE W SPRAWACH KORPORACYJNYCH I GRUPACH
KAPITAŁOWYCH****Rozdział 1**

Compliance w sprawach korporacyjnych	385
1. Organizacja i działanie zarządu spółki	385
1.1. Wymogi stawiane członkom zarządu	385
1.2. Obowiązki związane z organizacją, przeprowadzeniem posiedzeń oraz podejmowaniem uchwał przez zarząd	395
1.3. Odpowiedzialność zarządu spółki i sankcje	402
1.4. Rola jednostki compliance	404
2. Organizacja i działanie rady nadzorczej	408
2.1. Wymogi stawiane członkom rady nadzorczej	408

2.2. Obowiązki związane z organizacją, przeprowadzeniem posiedzeń oraz podejmowaniem uchwał rady nadzorczej.....	415
2.3. Odpowiedzialność i sankcje	424
2.4. Rola jednostki compliance	429
3. Organizacja i przebieg walnego zgromadzenia.....	432
3.1. Stacjonarne walne zgromadzenie.....	432
3.2. E-walne zgromadzenie	437
3.3. Procedura wewnętrzna związana z e-walnym zgromadzeniem	438
3.4. Obowiązki związane z organizacją i przeprowadzeniem walnego zgromadzenia.....	439
3.5. Procedura wewnętrzna	445
4. Obowiązki dotyczące sporządzenia polityki wynagrodzeń i przyjęcia sprawozdania o wynagrodzeniach.....	447
4.1. Cel oraz podstawa nałożenia obowiązku.....	447
4.2. Zakres zastosowania regulacji.....	449
4.3. Sposób przyjęcia polityki wynagrodzeń.....	450
4.4. Treść polityki wynagrodzeń w świetle ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych	451
4.5. Treść polityki wynagrodzeń w świetle Dobrych Praktyk 2021	454
4.6. Sprawozdanie o wynagrodzeniach	455
4.7. Odpowiedzialność i sankcje	457
4.8. Rola jednostki compliance	458
5. Obowiązki dotyczące wypłaty dywidendy	460
5.1. Uwagi ogólne.....	460
5.2. Propozycja podziału zysku	461
5.3. Zwołanie zwyczajnego walnego zgromadzenia	463
5.4. Podjęcie decyzji w sprawie podziału zysku przez zwyczajne walne zgromadzenie	464
5.5. Wymagane elementy uchwały zwyczajnego walnego zgromadzenia	466
5.6. Przekazywanie informacji niezbędnych do obsługi procesu wypłaty dywidendy do KDPW.....	467
5.7. Obowiązki informacyjne związane z procesem podziału zysku i polityką dywidendową	468
5.8. Rola jednostki compliance.....	469

Rozdział 2

Compliance w grupach kapitałowych.....	471
1. Istota wdrożenia compliance w grupie kapitałowej	471
2. Sposób implementacji systemu compliance w grupie kapitałowej.....	472
3. Przepływ informacji w grupie kapitałowej.....	474
3.1. Znaczenie przepływu informacji w grupie kapitałowej	474

3.2. Przepływ informacji w grupie kapitałowej w modelu Kodeksu spółek handlowych	475
3.3. Przepływ informacji w grupie spółek w świetle Kodeksu spółek handlowych	481
3.4. Przepływ informacji w grupie kapitałowej związany z obowiązkami raportowymi	482
3.5. Przepływ informacji w grupach kapitałowych z udziałem Skarbu Państwa	486
3.6. Przepływ informacji w grupie kapitałowej w świetle RODO	488

Część szczegółowa II

COMPLIANCE W ZAKRESIE KOMUNIKACJI Z INWESTORAMI ORAZ REALIZACJI OBOWIĄZKÓW, KTÓRYCH CELEM JEST OCHRONA INWESTORÓW NA RYNKU KAPITAŁOWYM

Rozdział 1

Polityka informacyjna	495
1. Znaczenie i zakres polityki informacyjnej.....	495
2. Zalecenia dotyczące prowadzenia komunikacji zewnętrznej	497
3. Zakaz wprowadzania w błąd i bezprawnego ujawniania informacji poufnych	500
3.1. Nadużycia na rynku kapitałowym w kontekście prowadzonej polityki informacyjnej	500
3.2. Manipulacja na rynku oparta na informacjach	501
3.3. Bezprawne ujawnianie informacji poufnych.....	502
4. Zamieszczanie informacji na stronie internetowej	503
5. Przekazywanie informacji podczas spotkań.....	510
6. Przekazywanie informacji poszczególnym grupom uczestników rynku kapitałowego.....	513
6.1. Przekazywanie informacji akcjonariuszom	513
6.2. Przekazywanie informacji inwestorom.....	519
6.3. Przekazywanie informacji przedstawicielom mediów	521
7. Wyznaczenie jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za przekazywanie informacji.....	523
8. Regulacja wewnętrzna	525
9. Rola jednostki compliance	528

Rozdział 2

Obowiązki raportowe	533
1. Zakres.....	533
2. Zasady przekazywania informacji za pośrednictwem ESPI	534
3. Wyznaczenie operatora	536

4. Zasady przesyłania raportów za pośrednictwem ESPI	539
5. Obowiązek przekazywania informacji bieżących i okresowych	543
5.1. Zasady ogólne	543
5.2. Raporty bieżące, ich obligatoryjna treść oraz terminy ich przekazywania	545
5.3. Raporty okresowe, ich obligatoryjna treść oraz terminy ich przekazywania	548
6. Obowiązek przekazywania raportów bieżących na podstawie ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych	553
7. Sankcje za naruszenie obowiązków raportowych	557
8. Regulacja wewnętrzna	561
9. Rola jednostki compliance	565

Rozdział 3

Obowiązki z rozporządzenia MAR	569
1. Zakres i cel obowiązków	569
2. Obowiązek podania do publicznej wiadomości informacji poufnych	573
2.1. Zakres i cel obowiązku	573
2.2. Definicja informacji poufnej	575
2.3. Proces identyfikacji informacji poufnej	579
2.4. Zamieszczanie informacji poufnych na stronie internetowej	588
2.5. Sankcje za naruszenie obowiązku podania do publicznej wiadomości informacji poufnej	589
3. Opóźnianie podania do publicznej wiadomości informacji poufnych	594
3.1. Zakres i cel uprawnienia do opóźnienia podania do publicznej wiadomości informacji poufnych	594
3.2. Warunki umożliwiające opóźnienie podania do publicznej wiadomości informacji poufnej	594
3.3. Podjęcie decyzji o opóźnieniu podania do publicznej wiadomości informacji poufnej	598
3.4. Nadzór nad zapewnieniem spełniania warunków opóźnienia	600
3.5. Publikacja informacji poufnej, której podanie do publicznej wiadomości zostało opóźnione	601
3.6. Powiadomienie KNF o opóźnieniu podania do publicznej wiadomości informacji poufnej	602
3.7. Sankcje za naruszenie obowiązków związanych z opóźnieniem podania do publicznej wiadomości informacji poufnej	604
4. Obowiązki dotyczące sporządzania listy osób mających dostęp do informacji poufnych (listy insiderów)	605
4.1. Zakres i cel obowiązku	605

4.2. Sporządzanie listy insiderów	606
4.3. Rozporządzenie wykonawcze 2022/1210	608
4.4. Aktualizacja listy insiderów.....	611
4.5. Dokonanie pouczenia osób wpisywanych na listę insiderów.....	612
4.6. Udostępnienie listy insiderów na żądanie KNF.....	615
4.7. Przechowywanie listy insiderów.....	615
4.8. Sankcje za naruszenie obowiązków związanych z prowadzeniem listy insiderów	616
5. Obowiązki związane z transakcjami dokonywanymi przez osoby pełniące obowiązki zarządcze i osoby blisko z nimi związane	617
5.1. Zakres i cel obowiązków	617
5.2. Definicje osób pełniących obowiązki zarządcze i osób blisko związanych	619
5.3. Obligatoryjna treść powiadomienia o transakcji.....	621
5.4. Sposób przekazania powiadomienia o transakcji	621
5.5. Obowiązek poinformowania osób pełniących obowiązki zarządcze o obowiązkach wynikających z art. 19 rozporządzenia MAR	623
5.6. Obowiązek sporządzenia listy osób pełniących obowiązki zarządcze i osób blisko z nimi związanych.....	625
5.7. Obowiązek przekazania do publicznej wiadomości informacji zawartych w powiadomieniu o transakcji	627
5.8. Sankcje za naruszenie obowiązków związanych z zawieraniem transakcji przez osoby pełniące obowiązki zarządcze.....	629
6. Zakaz dokonywania transakcji w okresie zamkniętym	630
6.1. Zakres i cel zakazu	630
6.2. Uprawnienie do wyrażenia zgody na dokonanie transakcji w okresie zamkniętym	631
6.3. Sankcje za naruszenie wymogów związanych z udzieleniem zgody na dokonanie transakcji w okresie zamkniętym	634
7. Regulacje wewnętrzne	635
8. Rola jednostki compliance	637

Rozdział 4

Obowiązki związane z zawieraniem istotnych transakcji z podmiotami

powiązanymi.....	645
1. Zakres i cel obowiązków.....	645
2. Istotna transakcja	646
3. Podmiot powiązany.....	648
4. Zgoda rady nadzorczej.....	650
5. Zgoda walnego zgromadzenia.....	652
6. Obowiązek zamieszczania na stronie internetowej informacji o zawarciu istotnej transakcji	653

7. Wyłączenia stosowania obowiązków.....	655
8. Okresowa ocena zawartych typowych istotnych transakcji	656
9. Transakcje między podmiotem powiązanym spółki giełdowej a spółką będącą jej podmiotem zależnym.....	658
10. Regulacje wewnętrzne	659
11. Rola jednostki compliance	662
Bibliografia	665

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

Prawo krajowe

Ustawy

k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.)
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.)
pr. bank.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.)
u.b.r.f.	– ustawa z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2022 r. poz. 1302 ze zm.)
u.d.u.r.	– ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2283 ze zm.)
u.f.i.	– ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2022 r. poz. 1523 ze zm.)
u.n.u.k.f.	– ustawa z 15.04.2005 r. o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń, zakładami reasekuracji i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1413)
u.o.i.f.	– ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2022 r. poz. 1500 ze zm.)
u.o.p.	– ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2554)
u.o.p.z.	– ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2020 r. poz. 358 ze zm.)
u.o.r.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217 ze zm.)
u.z.m.p.	– ustawa z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1933 ze zm.)

Projekty ustaw

projekt ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary	–	rządowy projekt ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, data wpływu do Sejmu RP: 11.01.2019 r., https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-10-190-18 (dostęp: 1.01.2023 r.)
projekt ustawy o zmianie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary	–	projekt ustawy o zmianie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, projekt z 3.11.2022 r., https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12363700/katalog/12908952#12908952 (dostęp: 1.01.2023 r.)
projekt ustawy o jawności życia publicznego	–	projekt ustawy o jawności życia publicznego, projekt z 8.01.2018 r., https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12304351 (dostęp: 1.01.2023 r.)
projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa	–	projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa, projekt z 13.12.2022 r., https://legislacja.gov.pl/docs//2/12352401/12822867/12822868/dokument594993.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)

Rozporządzenia

r.i.b.o.	–	rozporządzenie Ministra Finansów z 29.03.2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. poz. 757 ze zm.)
r.s.t.w.	–	rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 18.11.2020 r. w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych (Dz.U. poz. 2103 ze zm.)
r.s.z.r.b.	–	rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 8.06.2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach (Dz.U. poz. 1045)
r.ś.w.t.	–	rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 27.12.2016 r. w sprawie środków i warunków technicznych służących do przekazywania niektórych informacji przez podmioty nadzorowane przez Komisję Nadzoru Finansowego (Dz.U. z 2020 r. poz. 2195); na podstawie art. 92 pkt 2 ustawy z 7.07.2022 r. o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom (Dz.U. poz. 1488 ze zm.) rozporządzenie to zostaje uchylone z dniem 29.01.2023 r.

Prawo Unii Europejskiej

Dyrektywy

- dyrektywa 2007/36/WE – dyrektywa 2007/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym (Dz.Urz. UE L 184, s. 17, ze zm.)
- dyrektywa 2015/849 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20.05.2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.Urz. UE L 141, s. 73, ze zm.)
- dyrektywa 2017/828 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/828 z 17.05.2017 r. zmieniająca dyrektywę 2007/36/WE w zakresie zachęcania akcjonariuszy do długoterminowego zaangażowania (Dz.Urz. UE L 132, s. 1)
- dyrektywa 2019/1937 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z 23.10.2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz.Urz. UE L 305, s. 17, ze zm.)
- dyrektywa 2004/25/WE – dyrektywa 2004/25/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.04.2004 r. w sprawie ofert przejęcia (Dz.Urz. UE L 142, s. 12, ze zm.)
- dyrektywa CRD IV – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26.06.2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.Urz. UE L 176, s. 338, ze zm.)

Rozporządzenia

- RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 1606/2002 – rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.07.2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz.Urz. UE L 243, s. 1, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 13, t. 29, s. 609)

- rozporządzenie 1126/2008 – rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z 3.11.2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE 320, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie delegowane – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/522 z 17.12.2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 w kwestiach dotyczących wyłączenia niektórych organów publicznych i banków centralnych państw trzecich, okoliczności wskazujących na manipulację na rynku, progów powodujących powstanie obowiązku podania informacji do wiadomości publicznej, właściwych organów do celów powiadomień o opóźnieniach, zgody na obrót w okresach zamkniętych oraz rodzajów transakcji wykonywanych przez osoby pełniące obowiązki zarządcze podlegających obowiązkowi powiadomienia (Dz.Urz. UE L 88 z 2016 r., s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie wykonawcze – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/523 z 10.03.2016 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do formatu i wzoru do celów powiadamiania o transakcjach dokonywanych przez osoby pełniące obowiązki zarządcze i podawania tych transakcji do wiadomości publicznej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 (Dz.Urz. UE L 88, s. 19)
- rozporządzenia wykonawcze – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1055 z 29.06.2016 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do technicznych warunków właściwego podawania do wiadomości publicznej informacji poufnych i opóźniania podawania do wiadomości publicznej informacji poufnych zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 (Dz.Urz. UE L 173, s. 47)
- rozporządzenie MAR – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz.Urz. UE L 173, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 2017/1129 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 z 14.06.2017 r. w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym oraz uchylenia dyrektywy 2003/71/WE (Dz.Urz. UE L 168, s. 12, ze zm.)
- rozporządzenie wykonawcze – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/1210 z 13.07.2022 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne do celów stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014, w odniesieniu do formatu list osób mających dostęp do informacji poufnych i ich aktualizacji (Dz.Urz. UE L 187, s. 23)

Projekt rozporządzenia

- projekt rozporządzenia zmieniającego m.in. rozporządzenie MAR opublikowany 7.12.2022 r.
- projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) 2017/1129, (UE) nr 596/2014 i (UE) nr 600/2014 w celu zwiększenia atrakcyjności publicznych rynków kapitałowych w Unii dla spółek oraz ułatwienia małym i średnim przedsiębiorstwom dostępu do kapitału (wersja ang: Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulations (EU) 2017/1129, (EU) No 596/2014 and (EU) No 600/2014 to make public capital markets in the Union more attractive for companies and to facilitate access to capital for small and medium-sized enterprises), https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b213de69-770d-11ed-9887-01aa-75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF (dostęp: 1.01.2023 r.)

Ustawy zagraniczne

- Foreign Corrupt Practices Act (FCPA)
- uchwalona w 1977 r., dostępna wraz z historią zmian legislacyjnych na stronie internetowej: <https://www.justice.gov/criminal-fraud/legislative-history> (dostęp: 1.01.2023 r.)

Regulaminy

- Regulamin ASO
- Regulamin Alternatywnego Systemu Obrotu, https://newconnect.pl/pub/NEWCONNECT/files/PDF/regulacje/0_11_RegASO_cz_ogolna_15072022.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Regulamin GPW
- Regulamin GPW w brzmieniu przyjęty uchwałą Nr 1/1110/2006 Rady Giełdy z 4.01.2006 r. ze zm., https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/regulacje/Regulamin_Gieldy.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Regulamin ESPI
- Regulamin korzystania z Elektronicznego Systemu Przekazywania Informacji (ESPI), stanowiący załącznik do zarządzenia nr 88/2019 Przewodniczącego KNF z 27.08.2019 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Regulamin_korzystania_z_ESPI_66994.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)

Zbiory dobrych praktyk, komunikaty, stanowiska, rekomendacje i wytyczne

- Dobre Praktyki 2021 / DPSN 2021
- Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2021 – zbiór zasad ładu korporacyjnego przyjęty uchwałą Nr 13/1834/2021 z 29.03.2021 r. Rady Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie, które obowiązują od 1.07.2021 r., https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/dobre_praktyki/DPSN21_BROSZURA.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)

- Dobre Praktyki 2016 / DPSN 2016 – Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016 – zbiór zasad ładu korporacyjnego przyjęty na podstawie uchwały Nr 26/1413/2015 z 13.10.2015 r. Rady Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie, które obowiązywały do 31.06.2021 r., https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/GPW_1015_17_DOBRE_PRAKTYKI_v2.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Dobre praktyki dotyczące zasad powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu – Dobre praktyki dla jednostek zainteresowania publicznego dotyczące zasad powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu, przygotowane przez Urząd KNF 24.12.2019 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Dobre_praktyki_dot_zasad_powolania_składu_i_funkcjonowania_komitetu_audytu_konsultacje_24-12-2019_68378.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Dobre Praktyki Komitetów Audytu 2021 – Dobre Praktyki Komitetów Audytu 2021 – zbiór rekomendacji i wskazówek dla rad nadzorczych spółek giełdowych oraz innych podmiotów dbających o najwyższe standardy nadzoru przygotowany przez Fundację Polski Instytut Dyrektorów wspólnie z zespołem ekspertów, https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/dobre_praktyki/DPKA2021.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Dobre Praktyki Autoryzowanych Doradców NewConnect – załącznik nr 2 do uchwały nr 795/2008 Zarządu Giełdy z 31.10.2008 r., https://newconnect.pl/pub/NEWCONNECT/dobre_praktyki_ad/DobrePraktyki_AD_NC.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Federal Sentencing Guidelines (FSG) – Federal Sentencing Guidelines, Chapter Eight – Sentencing of organizations, <https://www.ussc.gov/guidelines/2018-guidelines-manual/2018-chapter-8> (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Komunikat w sprawie szczególnych warunków podejmowania uchwał w sprawie dywidendy – Komunikat w sprawie szczególnych warunków podejmowania uchwał w sprawie dywidendy przez spółki notowane na rynkach GPW (Główny Rynek i NewConnect), komunikat wydany przez GPW 19.04.2021 r., https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/DYWIDENDA_SPOLKI_PUBLICZNE.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Metodyka oceny odpowiedności członków organów podmiotów nadzorowanych – Metodyka oceny odpowiedności członków organów podmiotów nadzorowanych wraz zestawem formularzy oraz wzorcowymi procesami przeprowadzenia oceny odpowiedności, KNF, https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/metodyka_oceny_odpowiednosci_czlonkow_organow_podmiotow_nadzorowanych (dostęp: 1.01.2023 r.)
- OSR-1 – Ogólny Standard Raportowania 1: Raportowanie danych finansowych, https://seg.org.pl/storage/uploads/content/regulations/osr-1_2015.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- OSR-2 – Ogólny Standard Raportowania 2: Raportowanie bieżących informacji poufnych, https://seg.org.pl/storage/uploads/content/osr_2_2016.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Q&A polityka wynagrodzeń i sprawozdanie o wynagrodzeniach – Q&A dotyczące wykonywania obowiązków w zakresie polityki wynagrodzeń i sprawozdania o wynagrodzeniach, https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/Rynek_kapitalowy/Q&A_dot_wykonywania_obowiazkow_w_zakresie_polityki_wynagrodzen (dostęp: 1.01.2023 r.)

- Międzynarodowe standardy – Międzynarodowe standardy praktyki zawodowej audytu we-
praktyki zawodowej audytu wewnętrznego – wewnętrznego przyjęte – zbiór podstawowych zasad praktyki
wewnętrznego zawodowej audytu wewnętrznego wydany przez Instytut Au-
dytorów Wewnętrznych z 2016 r., https://www.iaa.org.pl/sites/default/files/definicja_kodeks_standardy_pl_en_2017_final.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
- pismo GPW z 18.03.2022 r., – pismo GPW z 18.03.2022 r. do Prezesów Spółek NewConnect,
GPW/DOK/W/61/2022 Prezesów Spółek z ASO Catalyst oraz Autoryzowanych Dorad-
ców, GPW/DOK/W/61/2022, w sprawie zasad sporządzania
raportów okresowych, [https://newconnect.pl/pub/NEWCON-
NECT/files/PDF/2022_GPW_Zasady_publicacji_raportow_](https://newconnect.pl/pub/NEWCONNECT/files/PDF/2022_GPW_Zasady_publicacji_raportow_okresowych.pdf)
[okresowych.pdf](https://newconnect.pl/pub/NEWCONNECT/files/PDF/2022_GPW_Zasady_publicacji_raportow_okresowych.pdf) (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Rekomendacja H – wprowadzona uchwałą nr 141/2017 KNF z 25.04.2017 r.
w sprawie wydania Rekomendacji H dotyczącej systemu kon-
troli wewnętrznej w bankach (Dz.Urz. KNF poz. 7), [https://
www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/knf_170534_](https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/knf_170534_Rekomendacja_H_2017_50303.pdf)
[Rekomendacja_H_2017_50303.pdf](https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/knf_170534_Rekomendacja_H_2017_50303.pdf) (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Rekomendacja Z – Rekomendacja Z dotycząca ładu wewnętrznego w bankach wy-
dana przez KNF w październiku 2020 r., [https://www.knf.gov.pl/
knf/pl/komponenty/img/Rekomendacja_Z_70998.pdf](https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Rekomendacja_Z_70998.pdf) (dostęp:
1.01.2023 r.)
- Rekomendowane – Rekomendowane praktyki komunikacji spółek notowanych z in-
praktyki w komunikacji westorami indywidualnymi – zbiór 10 rekomendowanych prak-
z inwestorami tyk komunikacji z inwestorami indywidualnymi przygotowanych
indywidualnymi / przez Ministerstwo Skarbu Państwa wspólnie z zespołem eksper-
Rekomendowane praktyki tów, [https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/foldery/Rekomen-
dowane_praktyki_2014_final.pdf](https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/foldery/Rekomen-
w komunikacji dowane_praktyki_2014_final.pdf) (dostęp: 1.01.2023 r.)
- Standardy rekomendowane – Standardy rekomendowane dla systemu zarządzania zgodności
dla systemu zarządzania zgodnością w zakresie przeciwdziałania korupcji oraz systemu ochrony
zgodnością w zakresie sygnalistów w spółkach notowanych na rynkach organizowa-
przeciwdziałania korupcji nych przez GPW – dokument przyjęty przez GPW 8.10.2018 r.,
oraz systemu ochrony <https://www.gpw.pl/standardy-zarzadzanie-zgodnoscia> (dostęp:
sygnalistów / Standardy 1.01.2023 r.)
rekomendowane dla systemu
zarządzania zgodnością
w zakresie przeciwdziałania
korupcji / Standardy
- Stanowisko Komitetu do – Stanowisko Komitetu do spraw Ładu Korporacyjnego w spra-
spraw Ładu Korporacyjnego wie skuteczności nadzoru w spółkach publicznych – dokument
w sprawie skuteczności z 26.06.2019 r. przygotowany przez Komitet do spraw Ładu Kor-
nadzoru w spółkach poracyjnego, [https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/Stanowi-
publicznych sko_Komitetu_ds_Ladu%20Korporacyjnego_26_06_2019.pdf](https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/Stanowisko_Komitetu_ds_Ladu%20Korporacyjnego_26_06_2019.pdf)
(dostęp: 1.01.2023 r.)
- Stanowisko UKNF dotyczące – [https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stanowisko_](https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stanowisko_UKNF_AMLRO_80468.pdf)
AMLRO z 1.12.2022 r. UKNF_AMLRO_80468.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)

Wskazówki Komitetu do spraw Ładu Korporacyjnego w zakresie stosowania Dobrych Praktyk 2021 / Wskazówki DPSN 2021	-	Wskazówki Komitetu do spraw Ładu Korporacyjnego w zakresie stosowania zasad „Dobrych Praktyk Spółek notowanych na GPW 2021” – dokument przygotowany przez Komitet do spraw Ładu Korporacyjnego, wersja 2 z 29.07.2021 r., https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/dobre_praktyki/Wskazowki_DPSN2021_v2_29.07.21.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
zalecenie 2014/208/UE	-	zalecenie Komisji 2014/208/UE z 9.04.2014 r. w sprawie jakości sprawozdawczości dotyczącej ładu korporacyjnego (podejście „przestrzegaj lub wyjaśnij”) (Dz.Urz. UE L 109, s. 43)
Zasady ładu korporacyjnego / ZŁK	-	Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych przyjęte uchwałą KNF z 22.07.2014 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/knf_140904_Zasady_ladu_korporacyjnego_22072014_38575.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.)
Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących definicji insidera	-	Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących definicji insidera udzielonych przez Urząd KNF, https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/mar/definicja_insidera?articleId=47299&p_id=18 (dostęp: 1.01.2023 r.)
Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących informacji poufnej	-	Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących informacji poufnej udzielonych przez Urząd KNF, https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/mar/Informacja_poufna_qa?articleId=47301&p_id=18 (dostęp: 1.01.2023 r.)
Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących listy insiderów	-	Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących listy insiderów udzielonych przez Urząd KNF https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/mar/lista_insiderow?articleId=47305&p_id=18 (dostęp: 1.01.2023 r.)
Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących notyfikacji insiderów	-	Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących notyfikacji insiderów udzielonych przez Urząd KNF, https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/mar/notyfikacje_insiderow?articleId=47303&p_id=18 (dostęp: 1.01.2023 r.)
Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących okresów zamkniętych	-	Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących okresów zamkniętych udzielonych przez Urząd KNF, https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/mar/Okresy_zamkniete?articleId=47295&p_id=18 (dostęp: 1.01.2023 r.)
Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących innych spraw związanych z rozporządzeniem MAR	-	Zestawienie pytań i odpowiedzi dotyczących innych spraw związanych z rozporządzeniem MAR, https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/Informacje_dla_podmiotow_nadzorowanych/mar/inne_pytania?articleId=47864&p_id=18 (dostęp: 1.01.2023 r.)

Pojęcia związane z organizacją spółki publicznej i z organizacją systemu compliance

członkowie organizacji	– osoby zatrudnione w spółce na podstawie umowy o pracę lub wykonujący na rzecz spółki w sposób regularny określone czynności na podstawie umowy o dzieło, umowy zlecenia albo innej umowy o podobnym charakterze, członkowie zarządu lub rady nadzorczej
operacyjni członkowie organizacji / pracownicy operacyjni	– członkowie organizacji realizujący zadania operacyjne i biznesowe, objęci pierwszą linią obrony w spółce
funkcja compliance	– dwojakie rozumienie tego pojęcia, z kontekstu poszczególnych fragmentów niniejszego opracowania wynika, jak należy je rozumieć: 1) jako funkcja, do realizacji której powinni być zobowiązani wszyscy członkowie organizacji w ramach zakresu swojej odpowiedzialności, przejawiająca się w obowiązku przestrzegania przypisanych poszczególnym osobom obowiązków służbowych oraz ustalonych rozwiązań i procedur zmierzających do pełnej realizacji obowiązków compliance, których adresatem jest spółka oraz 2) jako funkcja, której celem jest koordynacja i bieżąca kontrola realizacji funkcji compliance (w wyżej wskazanym rozumieniu), przejawiająca się w całościowym i systemowym zapewnieniu zgodności działania w całej spółce, wykonywana przez wyznaczoną do tego celu jednostkę lub jednostki organizacyjne
jednostka organizacyjna	– element struktury organizacyjnej podmiotu, wydzielony ze względu na funkcje w organizacji albo według innych kryteriów (np. geograficznych lub produktowych), może być jedno- (samodzielne stanowisko) lub wieloosobowa, może bezpośrednio podlegać zarządowi lub jednemu z członków zarządu albo podlegać innej wskazanej jednostce organizacyjnej
jednostka do spraw zapewnienia zgodności / jednostka compliance	– jednostka organizacyjna odpowiedzialna za zarządzanie systemem zapewnienia zgodności działania spółki publicznej, na czele której stoi oficer compliance (terminologia przyjęta przez konkretną spółkę publiczną może być odmienna od tej zaproponowanej powyżej)
kluczowe (istotne) funkcje w spółce	– stanowiska organizacyjne, inne niż funkcje członków rady nadzorczej i zarządu, z którymi związany jest zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności umożliwiający wywieranie znaczącego wpływu na zarządzanie spółką publiczną, np. dyrektor znaczącej linii biznesowej, główny księgowy, kierujący jednostką audytu wewnętrznego, kierujący jednostką do spraw zarządzania ryzykiem, oficer compliance

mechanizm kontrolny	– wyróżnione w ramach funkcji kontrolnej albo funkcji zarządzania ryzykiem braku zgodności, rozwiązanie albo działanie wykonywane i stosowane w ramach wszystkich trzech linii obrony, w tym zwłaszcza w ramach pierwszej linii obrony, mające za zadanie zapewnienie odpowiednio osiągania celów systemu kontroli wewnętrznej albo utrzymanie ryzyka braku zgodności działania na określonym poziomie
monitorowanie pionowe	– niezależne monitorowanie (stała kontrola) przez drugą linię obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach pierwszej linii obrony
monitorowanie poziome	– niezależne monitorowanie (stała kontrola) w ramach danej linii obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych
obowiązki w zakresie zapewnienia zgodności / obowiązki compliance	– wymagania wynikające z przepisów prawa, które spółka publiczna musi spełnić oraz wynikające z norm społecznych i etycznych, regulacji i standardów postępowania, które spółka dobrowolnie przyjęła do stosowania
oficer compliance	– samodzielne stanowisko odpowiedzialne za zarządzanie systemem zapewnienia zgodności działania spółki publicznej lub stanowisko kierownicze odpowiedzialne za wykonywanie obowiązków przez wieloosobową jednostkę do spraw compliance (terminologia przyjęta przez konkretną spółkę może być odmienna od tej zaproponowanej powyżej)
operator	– osoba wyznaczona przez spółkę publiczną do obsługi ESPI, której Urząd KNF przydzielił konto w ESPI
pracownik	– osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub wykonująca na rzecz spółki w sposób regularny określone czynności na podstawie umowy o dzieło, umowy zlecenia albo innej umowy o podobnym charakterze (chyba, że z danego fragmentu wynika, że termin ten odnosi się wyłącznie do osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę)
proces	– zbiór wzajemnie powiązanych ze sobą czynności wykonywanych przez jednostki organizacyjne, działające w spółce publicznej, których realizacja jest niezbędna do osiągnięcia wyznaczonego rezultatu
podział obowiązków	– podział zadań i uprawnień przypisanych pracownikom i członkom organów spółki publicznej
regulacje wewnętrzne	– pisemne regulaminy, procedury, polityki, kodeksy postępowania, zarządzenia oraz instrukcje obowiązujące w spółce publicznej
ryzyko braku zgodności / ryzyko noncompliance	– ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych, utraty reputacji lub wiarygodności wskutek nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych i standardów postępowania przyjętych do stosowania przez spółkę publiczną
specjalista do spraw compliance	– pracownik jednostki compliance, podlegający zwierzchnictwu oficera compliance

stanowisko	– podstawowy element struktury organizacyjnej, wydzielony dla realizacji określonych zadań przez jedną osobę zgodnie z obowiązującymi w spółce publicznej zasadami; w praktyce wyróżnia się najczęściej stanowiska zarządcze (np. prezes, wiceprezes, członek zarządu), kierownicze (np. dyrektor, kierownik) i wykonawcze – podporządkowane stanowiskom zarządczym albo kierowniczym i niewykonujące funkcji kierowniczych
struktura organizacyjna	– sposób formalnej organizacji spółki publicznej obejmujący zestaw wyodrębnionych jednostek organizacyjnych i powiązań pomiędzy nimi (w praktyce informacyjnych, funkcjonalnych, technicznych, służbowych) oraz podział obowiązków i uprawnień pomiędzy pracowników i członków organów spółki publicznej
systemy i funkcje wewnętrzne	– w rozumieniu Dobrych Praktyk 2021 systemy i funkcje wewnętrzne obejmują: kontrolę wewnętrzną, zarządzanie ryzykiem, nadzór zgodności działalności z prawem oraz audyt wewnętrzny
system zapewnienia zgodności działania / system compliance	– element zarządzania spółką publiczną stanowiący sformalizowany zespół powiązanych rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych, którego celem jest zapewnienie jej zgodności działania z obowiązkami compliance, obejmujący w szczególności: organizację spółki, zasady działania, uprawnienia, obowiązki i odpowiedzialności oraz wzajemne relacje rady nadzorczej, zarządu i osób pełniących istotne funkcje w spółce, rozwiązania teleinformatyczne oraz regulacje wewnętrzne. W Dobrych Praktykach 2021 zwany systemem nadzoru zgodności działalności z prawem, natomiast w ISO 37301 systemem zarządzania zgodnością (ang. Compliance Management System, CMS)

Inne

ASO	– w rozumieniu ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oznacza alternatywny system obrotu, przez który rozumie się prowadzony poza rynkiem regulowanym wielostronny system kojarzący oferty kupna i sprzedaży instrumentów finansowych w taki sposób, że do zawarcia transakcji dochodzi w ramach tego systemu, zgodnie z określonymi zasadami oraz w sposób niemający charakteru uznaniowego
Catalyst	– system autoryzacji i obrotu instrumentami finansowymi, prowadzony na platformach transakcyjnych Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie
CESR	– Komitet Europejskich Regulatorów Rynku Papierów Wartościowych (ang. Committee of European Securities Regulators) – organ powołany 6.06.2001 r. przez Komisję Europejską, 1.01.2011 r. przekształcony w Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA)
EBI	– Elektroniczna Baza Informacji

ESMA	– Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ang. European Securities and Markets Authority)
ESPI	– Elektroniczny System Przekazywania Informacji
GPW	– Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie
HR	– Human Resources
informacja poufna	– informacja poufna w rozumieniu art. 7 rozporządzenia MAR
ISO	– Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna (ang. International Organization for Standardization)
ISO 37301	– ISO 37301:2021 Compliance Management Systems – Requirements with guidance for use
ISO 37001	– ISO 37001:2016 Anti-bribery Management Systems – Requirements with guidance for use
IOD	– Inspektor ochrony danych
ISR	– Indywidualny Standard Raportowania
KDPW	– Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. z siedzibą w Warszawie
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KPI	– kluczowe wskaźniki efektywności (ang. Key Performance Indicators)
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
MSR 24	– Międzynarodowy Standard Rachunkowości 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych” – rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z 3.11.2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE 320, s. 1, ze zm.)
NewConnect	– zorganizowany rynek akcji prowadzony przez GPW poza rynkiem regulowanym w formule alternatywnego systemu obrotu
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
PDCA	– Plan-Do-Check-Act
rynek regulowany	– w rozumieniu ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oznacza rynek regulowany działający w sposób stały wielostronny system zawierania transakcji, których przedmiotem są instrumenty finansowe dopuszczone do obrotu w tym systemie, zapewniający inwestorom powszechny i równy dostęp do informacji rynkowej w tym samym czasie przy kojarzeniu ofert nabywania i zbywania instrumentów finansowych oraz jednakowe warunki nabywania i zbywania tych instrumentów, zorganizowany i podlegający nadzorowi właściwego organu na zasadach określonych w przepisach ustawy o obrocie instrumentami finansowymi
SEG	– Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych
spółka giełdowa	– spółka, której chociaż jedna akcja została dopuszczona do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW
spółka NewConnect	– spółka publiczna, której co najmniej jedna akcja została wprowadzona do obrotu w ASO NewConnect
spółka publiczna	– spółka, której co najmniej jedna akcja jest dopuszczona do obrotu na rynku regulowanym lub wprowadzona do obrotu w ASO na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

SN	–	Sąd Najwyższy
TFI	–	towarzystwo funduszy inwestycyjnych
TS	–	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	–	Unia Europejska
UKNF	–	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
UODO	–	Urząd Ochrony Danych Osobowych
UOKIK	–	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny

Publikatory

MoP	–	Monitor Prawniczy
OSNAPiUS	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNP	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
PPH	–	Przegląd Prawa Handlowego

WSTĘP

Spółki publiczne działają w skomplikowanym i dynamicznie zmieniającym się otoczeniu prawnym oraz regulacyjnym. Podlegają one wielu specyficznym obowiązkom prawnym i pozaprawnym, których adresatami są tylko one albo tylko niektóre z nich, np. spółki giełdowe¹. Jednocześnie mają do nich zastosowanie standardowe obowiązki obciążające wszystkie podmioty prowadzące działalność gospodarczą i zatrudniające pracowników (np. w zakresie ochrony danych osobowych, prawa pracy czy prawa kontraktów). Niejednokrotnie podlegają one również przepisom prawa i regulacjom branżowym związanym ze szczególnym rodzajem działalności gospodarczej, którą prowadzą. Może się przy tym zdarzyć, że konkretna spółka publiczna prowadzi działalność regulowaną powodującą nakładanie się na siebie więcej niż jednego „reżimu” normatywnego nadzorowanego przez KNF. Przykładowo taka spółka może być jednocześnie bankiem albo firmą inwestycyjną.

Z uwagi na powyższe spółki publiczne potrzebują skutecznych narzędzi i rozwiązań pozwalających wyeliminować albo chociaż istotnie obniżyć możliwość występowania różnego rodzaju ryzyk naruszenia przepisów prawa, norm etycznych i dobrowolnie przyjętych do stosowania standardów postępowania, jakie związane są z prowadzeniem przez nie działalności gospodarczej. Rozwiązania te, ujęte w sformalizowane i usystematyzowane procesy objęte systemem zapewnienia zgodności działania (systemem compliance), nie tylko powinny zminimalizować ryzyko poniesienia sankcji prawnych czy regulaminowych, lecz także mieć na celu budowanie renomy spółki jako podmiotu działającego transparentnie, zgodnie z prawem, regulacjami branżowymi i normami etycznymi, co pozytywnie wpływa na jej wizerunek i odbiór przez pracowników, partnerów biznesowych, inwestorów oraz KNF. Dla spółki publicznej szczególnie bowiem istotne jest, aby inwestorzy darzyli ją zaufaniem, co stanowi fundament efektywnie działającego rynku kapitałowego oraz zapewnia możliwość prowadzenia przez nią działalności. Posiada ona wielu interesariuszy, często kierujących się różnymi interesami, których uzasadnione i racjonalne oczekiwania powinny

¹ W niniejszej publikacji określenie „spółki giełdowe” używane jest w odniesieniu do spółek publicznych, których instrumenty finansowe są przedmiotem obrotu na rynku regulowanym. Nie dotyczy ono zatem spółek, których instrumenty finansowe notowane są wyłącznie na rynkach NewConnect i Catalyt.

być w miarę możliwości realizowane, co również powinno być celem ustanowionego systemu zapewnienia zgodności działania.

W celu przedstawienia zaleceń i rozwiązań praktycznych dla spółek publicznych w zakresie zasad tworzenia i stałego utrzymywania skutecznie działających systemów compliance stworzone zostało niniejsze opracowanie. Ma ono charakter praktyczny, a nie teoretyczny. Nie było bowiem zamierzeniem autorek kompleksowe zinterpretowanie analizowanych przepisów prawa, a zaprezentowanie kierunkowych rozwiązań lub zaleceń w zakresie zapewnienia zgodności działania, które zawsze muszą zostać dostosowane z uwzględnieniem zasady adekwatności (proporcjonalności) do sytuacji i specyfiki działania konkretnego podmiotu. Publikacja nie bazuje na źródłach naukowych, ale przede wszystkim na wiedzy i doświadczeniach autorek oraz na praktyce rynkowej i nadzorczej. Autorki opierały się na rynkowych standardach postępowania, zbiorach zasad ładu korporacyjnego, rekomendacjach organizacji działających na rynku kapitałowym (SEG) oraz na rekomendacjach i stanowiskach krajowego i unijnego organu nadzorczego, tj. KNF i ESMA. Często także zwracano uwagę na sposób postępowania w opisywanych obszarach innych spółek publicznych. Ze względu na fakt, że zamieszczają one na swoich stronach internetowych niektóre obowiązujące w ich organizacji procedury, opisują podstawowe zasady compliance oraz przekazują do wiadomości publicznej raporty okresowe i bieżące, możliwe było przenalizowanie stosowanych przez nie rozwiązań i na ich podstawie zarekomendowanie tych, które w ocenie autorek zostały uznane za pożądane praktyki. Starano się wyeksponować praktyczne wyjaśnienia stosowania przepisów obciążających spółki publiczne, zaprezentowane zwłaszcza przez KNF. W niektórych fragmentach przywołano też najistotniejsze, z punktu widzenia autorek, orzeczenia sądowe, które mogą mieć wpływ na adaptowane w praktyce rozwiązania compliance. Opracowanie jest kierowane do spółek publicznych, ale w wielu fragmentach skupiono się na przepisach prawa i regulacjach, których adresatami są spółki giełdowe. Odmienności w zakresie obowiązków prawnych i pozaprawnych ciążyących na spółkach NewConnect – co z kolei wpływa na treść zaleceń utworzenia i utrzymywania systemów compliance przez te podmioty – zostały zbiorczo przedstawione w odrębnym fragmencie, tj. w rozdziale 6 części ogólnej I niniejszego opracowania.

Zamierzeniem autorek było stworzenie praktycznego i syntetycznego przewodnika po zasadach i zaleceniach dotyczących utworzenia i utrzymywania skutecznie funkcjonujących systemów compliance w codziennej pracy i wykonywaniu obowiązków służbowych przez członków zarządu i rad nadzorczych, pracowników jednostek compliance i pozostałych jednostek biorących udział w kontrolowaniu procesów funkcjonujących w spółce. Opracowanie jest przeznaczone również dla wszystkich pozostałych osób zaangażowanych w działalność spółki, które chcą poznać zasady funkcjonowania systemów zapewnienia zgodności działania, a także osób zajmujących się w praktyce szeroko rozumianą problematyką compliance. Ponadto ze względu na przedstawienie wielu rozwiązań i zasad o charakterze uniwersalnym może być ono pomocne podczas

wdrażania i utrzymywania systemów compliance w pozostałych organizacjach, np. we wszystkich spółkach akcyjnych. Zaznaczenia wymaga, że w przypadku spółek publicznych szczególnego rodzaju, jak np. instytucje finansowe, autorki dążyły jedynie do sygnalizowania istnienia regulacji dedykowanych tym podmiotom, jednak bez szczegółowego ich opisywania. Zagadnienie to wymagałoby bowiem odrębnego opracowania.

Intencją autorek było uwzględnienie w niniejszej publikacji nie tylko obecnego stanu prawnego, lecz zwrócenie także uwagi na najważniejsze propozycje zmian, które mogą dotyczyć opisywanej problematyki. Uwzględniono w niej m.in. propozycje zmian rozporządzenia MAR, które 7.12.2022 r. opublikowała Komisja Europejska, a które ostatecznie istotnie mogą wpływać na obowiązki zarówno spółek giełdowych, jak i spółek NewConnect, m.in. w zakresie dotychczasowego sposobu przekazywania do publicznej wiadomości informacji o etapach procesów rozciągniętych w czasie, opóźniania przekazania do publicznej wiadomości informacji poufnej, prowadzenia list insiderów oraz informowania o transakcjach osób pełniących obowiązki zarządcze oraz osób blisko z nimi związanych.

Publikacja podzielona jest na cztery podstawowe części: dwie części ogólne oraz dwie części szczegółowe. Intencją autorek było przedstawienie przygotowanego materiału w sposób przejrzysty i atrakcyjny graficznie, co w swym założeniu ma ułatwić zapoznanie się z publikacją i następnie sprawne odszukiwanie wybranych fragmentów.

W częściach ogólnych zaprezentowano podstawowe informacje dotyczące utworzenia i utrzymywania systemu compliance w spółkach publicznych oraz zalecanych elementów tego systemu. Mogą one w dużej mierze być pomocne także dla innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, zwłaszcza w formie spółek kapitałowych. Z kolei celem przedstawienia obowiązków w częściach szczegółowych nie było dokonanie ich wyczerpującej interpretacji, a jedynie zarysowanie zakresu, znaczenia i wskazanie ich adresatów oraz możliwych do poniesienia negatywnych konsekwencji ich naruszenia. Wykładnia bowiem większości z opisanych obowiązków mogłaby być przedmiotem odrębnych opracowań w postaci szczegółowych monografii. Starano się przedstawić najważniejsze z punktu widzenia zapewnienia zgodności działania obowiązki prawne i zalecenia wynikające z dobrowolnie przyjętych do stosowania standardów postępowania, w sposób umożliwiający zaplanowanie przez spółki rozwiązań i mechanizmów kontrolnych służących ich realizacji w ramach implementowanych systemów compliance.

W rozdziale 1 części ogólnej I zaprezentowano podstawowe informacje dotyczące pojęcia compliance, głównych etapów i miejsc rozwoju idei związanej z zarządzaniem zgodnością w organizacjach. Opisano także stosowane modele strukturalnego umiejscowienia funkcji compliance w podmiotach prawnych. Dążono również do przedstawienia zna-

czenia implementacji systemu zarządzania zgodnością w spółkach publicznych. Pomimo tego, że dla wielu z nich ustanowienie systemu compliance jest jedynie zaleceniem, to w obecnych warunkach regulacyjnych oraz rynkowych posiadanie skutecznego i efektywnego systemu compliance wydaje się nieodzowne.

W rozdziale 2 części ogólnej I została przedstawiona podstawa prawna utworzenia i utrzymywania systemu compliance wynikająca z ogólnego obowiązku należytego zarządzania organizacją, w odniesieniu natomiast do spółek giełdowych przedstawiono zalecenia dotyczące utworzenia systemu compliance wynikające z Dobrych Praktyk 2021. Opisano też konstrukcję tego zbioru zasad, obowiązki informacyjne spółek giełdowych w zakresie stosowania lub niestosowania zasad ładu korporacyjnego oraz obowiązek nałożony na radę nadzorczą w zakresie oceny stosowania przez spółkę zasad ładu korporacyjnego i sposobu realizacji powyższych obowiązków informacyjnych.

W rozdziale 3 części ogólnej I ukazano poszczególne etapy tworzenia systemu zarządzania zgodnością w spółce publicznej. Opisano proces projektowania tego systemu, poczynsz od analizy kontekstu organizacji oraz identyfikacji obowiązków compliance danej spółki publicznej, określenia ryzyk związanych z tymi zobowiązaniami oraz przeprowadzenia oceny ryzyk działań noncompliance dla działalności spółki publicznej. Następnie przybliżono etap implementacji systemu zarządzania zgodnością, proces jego utrzymania, weryfikacji skuteczności i stałego doskonalenia. Proces wdrożenia w spółce publicznej systemu compliance został oparty na tzw. modelu PDCA (*Plan-Do-Check-Act*) zakładającym ciągły rozwój systemu.

W rozdziale 4 części ogólnej I zaprezentowano role poszczególnych grup członków organizacji oraz zarządu i rady nadzorczej w funkcjonowaniu systemu compliance. Istotne bowiem jest określenie ich obowiązków i uprawnień na każdym etapie związanym z jego utworzeniem (projektowaniem, planowaniem, przyjęciem i faktycznym wdrożeniem) oraz stałym utrzymywaniem (przestrzeganiem, informowaniem o obowiązujących zasadach i kontrolowaniem), które powinno być systematycznie oceniane i w sposób ciągły udoskonalane. Podział zadań został oparty na modelu tzw. trzech linii obrony, który jest powszechnie przyjmowany w funkcjonowaniu organizacji.

W rozdziale 5 części ogólnej I przedstawiono propozycję umiejscowienia jednostki koordynującej funkcję zapewnienia zgodności działania, tj. jednostki compliance w spółce, oraz rozwiązań zapewniających tej jednostce należyłą realizację obowiązków (zwłaszcza w zakresie zapewnienia niezależności), a także opisano zakres obowiązków, jakie powinny jej zostać przypisane. Szeroko omówiono rekomendowane zasady realizacji funkcji kontrolnej i zarządzania ryzykiem braku zgodnością oraz proces przeprowadzania kontroli.

W rozdziale 6 części ogólnej I opisano odmienności charakterystyczne dla spółek NewConnect. Z uwagi na fakt, że podmioty te najczęściej są mniejszymi organizacjami od spółek notowanych na parkiecie głównym GPW, podlegają one złagodzonej obowiązkowi informacyjnym oraz odmiennym regulacjom ustanowionym zasadniczo przez GPW (regulamin ASO wraz z załącznikami²). W konsekwencji również proces implementacji systemu compliance w tych organizacjach jest kształtowany w sposób specyficzny, dostosowany do skali działalności prowadzonej przez te podmioty oraz spoczywających na nich obowiązkach regulacyjnych. W rozdziale tym skoncentrowano się przy tym na regulacjach adresowanych zasadniczo do spółek NewConnect, z uwagi na specyficzne odrębności dotyczące spółek, które wprowadzają do alternatywnego systemu obrotu finansowe instrumenty dłużne (Catalyst). Zagadnienia te wymagałyby dodatkowego, odrębnego omówienia.

Elementami systemu compliance są powiązane i współdziałające ze sobą rozwiązania organizacyjne i proceduralne, procesy i podział zadań pomiędzy poszczególnych członków organizacji, których celem jest zapewnienie zgodności działania. Każdy element tego systemu powinien zostać ujęty w pisemną i formalnie przyjętą regulację wewnętrzną, w której zostanie przedstawiony sposób działania w obszarze objętym jej zakresem oraz dokonany podział zadań i uprawnień zmierzających do skutecznej realizacji obowiązków compliance.

W części ogólnej II przedstawiono analizę podstawowych elementów systemu compliance, które są zalecane do ustanowienia i utrzymywania przez spółki giełdowe, choć ze względu na uniwersalność wielu rozwiązań mogą w odpowiedni sposób zostać zaadaptowane w spółkach NewConnect, a nawet w pozostałych podmiotach prowadzących działalność gospodarczą i zatrudniających pracowników. Nie poddano analizie wszystkich niezbędnych elementów systemu compliance, które powinny posiadać spółki giełdowe, powiązanych ze standardowymi obowiązkami, których adresatem mogą być takie podmioty. Starano się skoncentrować na specyficznych dla działalności spółek publicznych procedurach.

Zaprezentowane zalecane rozwiązania uwzględniają obowiązki i zasady działania wynikające z przepisów prawa, zalecenia przewidziane w Dobrych Praktykach 2021, ISO 37301 oraz aktualne trendy dotyczące ładu korporacyjnego i praktykę stosowaną przez inne spółki giełdowe, zwłaszcza te należące do indeksu WIG20 (indeks giełdowy 20 największych spółek notowanych na GPW). Ponadto uwzględniono także zalecenia wynikające z praktyki nadzorczej KNF, przede wszystkim związanej z funkcjonowaniem rozwiązań w zakresie zapewnienia zgodności działania w bankach. W sposób odpowiedni starano się uwzględnić zwłaszcza wytyczne i sugestie płynące z Rekomendacji Z dotyczącej zasad ładu wewnętrznego w bankach.

² <https://newconnect.pl/regulacje-prawne> (dostęp: 1.01.2023 r.).

W rozdziale 1 części ogólnej II przedstawiono podstawowe rekomendowane zasady tworzenia i utrzymywania skutecznych regulacji wewnętrznych istotnych dla zapewnienia zgodności działania, zalecaną treść przedmiotowych regulacji, zasady tworzenia polityki compliance według ISO 37301 oraz proponowane elementy takiej polityki, która może być w sposób odpowiedni wdrożona w zasadzie w każdej organizacji chcącej ustanowić sprawnie działający system compliance.

W rozdziale 2 części ogólnej II ukazano rekomendacje dotyczące sposobu ukształtowania systemu zgłaszania nieprawidłowości w spółkach publicznych. Jest to stosunkowo nowy element systemu compliance dla opisywanych podmiotów. Na spółki te co prawda już od 30.11.2019 r. nałożono obowiązek posiadania procedur anonimowego zgłaszania przez pracowników wskazanemu członkowi zarządu, a w szczególnych przypadkach – radzie nadzorczej, naruszeń prawa oraz procedur i standardów etycznych. Niemniej jednak rozbudowane obowiązki dotyczące tej problematyki zostały przyjęte dopiero w późniejszym czasie, w dyrektywie 2019/1937. Regulacje te, według stanu na dzień 1.01.2023 r., dopiero oczekiwały na implementację do krajowego porządku prawnego³. Biorąc jednak pod uwagę to, że polska ustawa będzie zasadniczo opierać się na przepisach dyrektywy 2019/1937, możliwe było opisanie w niniejszym opracowaniu podstawowych elementów i zasadniczych etapów tworzenia systemu whistleblowing w spółkach publicznych.

W rozdziale 3 części ogólnej II zaprezentowano analizę problematyki zarządzania konfliktami interesów w ramach spółki giełdowej, z uwzględnieniem zasad Dobrych Praktyk 2021. Wiele uwag i rozwiązań może być jednak wdrożonych w podmiotach prowadzących różnego rodzaju działalność. Każda organizacja, w funkcjonowanie której zaangażowanych jest wiele osób, jest bowiem narażona na różnorodne sytuacje, w których kolidują ze sobą interesy spółki i tych osób. Powyższe dotyczy zwłaszcza spółki giełdowej, w której szczególnie ujawnia się zjawisko sprzeczności interesów poszczególnych grup interesariuszy, takich jak pracownicy i spółki, członkowie organów i spółki, akcjonariusze większościowi i mniejszościowi. W rozdziale tym przedstawiono definicję konfliktu interesów, źródło obowiązku jego unikania i identyfikowania przez poszczególnych członków organizacji, podstawy prawne i regulacyjne ustanowienia systemu zarządzania konfliktami, sposób jego planowania oraz zasady skutecznego zarządzania konfliktami interesów. Starano się zaprezentować praktyczne rozwiązania ułatwiające ustanowienie i utrzymywanie skutecznych procesów i zasad zmierzających do ograniczenia możliwości powstania konfliktów i skutecznego nimi zarządzania w sytuacji braku możliwości ich uniknięcia lub ich powstania z przyczyn niezależnych od członków organizacji. Na końcu rozdziału zawarto propozycję postanowień, które

³ Na dzień 1.01.2023 r. aktualna była wersja projektu ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa z 13.12.2022 r., opublikowana na stronie Rządowego Centrum Legislacji, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12352401/12822867/12822868/dokument568768.pdf> (dostęp: 1.01.2023 r.).

warto umieścić w procedurze zarządzania konfliktami interesów, oraz ukazano rolę jednostki compliance w tym obszarze.

W rozdziale 4 części ogólnej II opisano zagadnienia związane z obszarem uznawanym za najistotniejszy element systemu compliance w organizacji. Implementacja procesów zapobiegania korupcji ma na celu spełnienie przez spółki publiczne najwyższych standardów transparentności oraz jawności gospodarczej. Kwestie związane z działaniami zapobiegającymi ryzyku korupcji w globalnej rzeczywistości gospodarczej coraz bardziej zyskują na znaczeniu. Posiadanie tego typu rozwiązań jest od wielu lat wymagane przez ustawodawstwo anglosaskie oraz dodatkowo zalecane przez najbardziej uznane organizacje międzynarodowe. W Polsce szeroka dyskusja dotycząca opisywanej problematyki miała miejsce w związku z pracami nad projektem ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Chociaż procedowanie tego projektu ustawy, po skierowaniu go do Sejmu, zostało zawieszone, to według stanu na dzień 1.01.2023 r. projekt ten w zmienionym kształcie powrócił na ścieżki rządowych prac legislacyjnych⁴. Należy zakładać zatem, że zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem korupcji będą miały coraz większe znaczenie i implementacja takich rozwiązań w spółkach publicznych, zwłaszcza działających w międzynarodowym środowisku, wydaje się szczególnie istotna oraz nieunikniona. W odpowiedzi na prowadzone w latach 2018–2019 prace dotyczące projektu ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary GPW przyjęła Standardy rekomendowane dla systemu zarządzania zgodnością w zakresie przeciwdziałania korupcji oraz systemu ochrony sygnalistów w spółkach notowanych na rynkach organizowanych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.⁵, w których zalecono spółkom (także spółkom NewConnect) przyjęcie regulacji zapobiegających ryzyku korupcji.

W rozdziale 5 części ogólnej II przedstawiono obszar, który także uważany jest za istotny element systemu compliance, jakim jest proces weryfikacji partnerów biznesowych. Implementacja w spółkach publicznych tego rodzaju rozwiązań może być narzędziem skutecznego zarządzania ryzykiem korupcji oraz braku zgodności. Mogą mieć one również istotne znaczenie w zakresie wspierania spółek publicznych w nawiązywaniu współpracy wyłącznie z wiarygodnymi partnerami biznesowymi, działającymi zgodnie z przepisami prawa oraz zasadami etycznymi. Rozwiązania te mogą też przyczynić się do uniknięcia przez spółkę publiczną odpowiedzialności związanej z nieprawidłowościami w wyborze partnerów biznesowych oraz zmitigować wpływ ewentualnych nieprawid-

⁴ Na dzień 1.01.2023 r. odstąpiono od uchwalenia odrębnej ustawy dotyczącej odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, lecz zaproponowano zmiany do obecnie obowiązującej ustawy. Propozycje zmian objęte są projektem zmiany ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary – projekt z 3.11.2022 r., opublikowany na stronie Rządowego Centrum Legislacji, <https://legislacja.gov.pl/docs//2/12352401/12822867/12822868/dokument594993.pdf> (dostęp: 1.01.2023 r.).

⁵ https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/Standardy_w_zakresie_przeciwdzialania_korupcji.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.).

łowości na działalność, odpowiedzialność prawną oraz wizerunek spółki publicznej, jak również jej kadry zarządzającej.

W rozdziale 6 części ogólnej II zaprezentowano rekomendacje oraz dobre praktyki dotyczące przyjmowania i stosowania w spółkach publicznych regulacji związanych z wartościami organizacji. Kodeksy te, w połączeniu z systemem whistleblowing oraz regulacjami antykorupcyjnymi, przyczyniają się do budowania etycznego środowiska pracy oraz partnerstwa biznesowego opartego na wysokich standardach etycznych. Mogą one w istotny sposób wpływać na budowanie pozytywnego wizerunku spółki oraz ochronę jej reputacji. Ich celem jest działanie prewencyjne, zapobiegające powstawaniu wątpliwych etycznie sytuacji w organizacji, a w przypadku powstania takich okoliczności minimalizowanie szkód przedsiębiorstwa. Mają one ułatwić dokonywanie właściwych wyborów oraz określać najważniejsze wzorce i normy etyczne organizacji. Sfera ta jest kluczowa dla spółek publicznych, w przypadku których niekorzystne informacje mogą w sposób istotny przekładać się na kształtowanie kursu instrumentów finansowanych.

W części szczegółowej I przedstawiono kluczowe obszary związane ze strukturą spółki publicznej i jej wpływem na obszar zarządzania zgodnością. Opisano zasady funkcjonowania organów spółki publicznej, wymogi stawiane członkom tych organów oraz rolę jednostki compliance w odniesieniu do tych zagadnień. W tym fragmencie opracowania uwzględniono także specyficzne obowiązki nałożone na spółki publiczne, w szczególności związane z polityką wynagrodzeń oraz sprawozdaniem o wynagrodzeniach, jak również polityką dywidendową. Celem tej części było ponadto przybliżenie specyficznych obszarów pojawiających się w działalności grup kapitałowych, w tym dotyczących przepływu informacji w takiej strukturze.

W części szczegółowej II zostały ukazane aspekty dotyczące zapewnienia zgodności działania w zakresie realizacji obowiązków odnoszących się do prowadzonej polityki informacyjnej, obowiązków raportowych (stałych obowiązków informacyjnych realizowanych za pośrednictwem ESPI i EBI) oraz wynikających z unijnego aktu prawnego – rozporządzenia MAR, a także związanych z zawieraniem transakcji z podmiotami powiązanymi.

W części tej skupiono się na sytuacji spółek giełdowych, natomiast wiele rozwiązań może być w odpowiedni sposób zaimplementowanych w systemach compliance spółek NewConnect, zwłaszcza w odniesieniu do realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia MAR, których adresatami są także spółki NewConnect. Dobrane do analizy obowiązki prawne i pozaprawne (wynikające z możliwych do przyjęcia standardów postępowania) powiązane są z szeroko rozumianą komunikacją z uczestnikami rynku kapitałowego, zwłaszcza z inwestorami. Obowiązki związane z zawieraniem transakcji istotnych z podmiotami powiązanymi mogą być zakwalifikowane jako element procesu związanego z realizacją obowiązków informacyjnych, przejawiającego się w powinności

publikacji określonych informacji na stronie internetowej, element procesu korporacyjnego nakładającego obowiązek uzyskiwania zgód korporacyjnych na realizację określonych czynności oraz element procesu zarządzania konfliktami interesów. Jest to oczywiście zabieg o charakterze uznaniowym. Jako element zarządzania konfliktami interesów rekomendowany sposób zawierania transakcji z podmiotami powiązanymi został także przeanalizowany w rozdziale 3 części ogólnej II.

Na potrzeby publikacji przyjęto ogólne założenie, że realizacja obowiązków opisanych w części szczegółowej II zasadniczo wiąże się z istotnym ryzykiem braku zgodności. Wynika to z wysokiego prawdopodobieństwa ich naruszenia oraz dotkliwych negatywnych konsekwencji dla spółki, które może ona ponieść w związku z ich naruszeniem. Powyższe związane jest z licznymi nakazami i zakazami nałożonymi na spółki publiczne i członków danej organizacji, wynikającymi z przepisów prawa opisanych w niniejszej części opracowania, oraz praktycznymi trudnościami, które mogą wiązać się z potrzebą: a) zaangażowania w ich realizację wielu osób ze spółki, b) zapewnienia skutecznych rozwiązań w zakresie obiegu i ochrony informacji w ramach spółki i jej grupy kapitałowej, c) ciągłego monitorowania wszelkich zdarzeń lub okoliczności dotyczących spółki publicznej bądź jej instrumentów finansowych pod kątem spełniania definicji informacji poufnej lub pod kątem powstania obowiązku przekazania informacji bieżącej oraz d) monitorowania i ograniczania kręgu osób posiadających dostęp do informacji poufnej. Ponadto wiele z ustanowionych obowiązków musi być wykonanych niezwłocznie, co wymaga wdrożenia skutecznych mechanizmów kontrolnych zapewniających – w swym założeniu – ich realizację w wymaganym terminie. Mechanizmy te nie tylko powinny być skuteczne, lecz także efektywne. Nie powinny bowiem nadmiernie obciążać spółki w sposób utrudniający jej operacyjną działalność.

Potencjalne skutki naruszenia opisanych obowiązków mogą być niezmiernie uciążliwe dla spółki. Spółka może bowiem ponieść sankcje: administracyjną, karną, a nawet w określonych sytuacjach za naruszenie obowiązków informacyjnych – cywilną. Sankcja administracyjna może przybrać postać bardzo wysokiej kary pieniężnej (opiewającej na wiele mln zł), jak również KNF może wydać decyzję o czasowym lub bezterminowym wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym albo też zastosować obie sankcje łącznie. Warto przy tym podkreślić, że za naruszenie niektórych opisanych powinności prawnych sankcja administracyjna może zostać przez KNF nałożona nawet bezpośrednio na każdego z członków zarządu, a nawet członków rady nadzorczej. Ponadto w przypadku zwłaszcza nienależytego prowadzenia polityki informacyjnej spółka może ponieść straty reputacyjne, przejawiające się w utracie do niej zaufania przez inwestorów.

W celu objęcia zakresem systemu compliance prowadzonej komunikacji z inwestorami, obowiązków informacyjnych i wynikających z rozporządzenia MAR w pierwszej kolejności należy je w sposób szczegółowy zidentyfikować. W niniejszej części starano

się opisać wszystkie istotne z punktu widzenia inwestora stałe obowiązki w zakresie ujawniania informacji przez spółkę, uwzględniając jednocześnie wytyczne oraz rekomendacje KNF i ESMA, a także najlepsze praktyki rynkowe. Jak wskazano powyżej, starano się zwłaszcza zwrócić uwagę na praktyczne aspekty ich realizacji uwzględniające wyjaśnienia KNF. Ustalenie zakresu i kształtu obowiązków informacyjnych w zakresie szeroko rozumianej komunikacji z rynkiem kapitałowym pozwoliło zdefiniować zalecaną rolę jednostki compliance w obszarze realizacji powyższych obowiązków. Jednocześnie zaproponowano wdrożenie przez spółki regulacji wewnętrznych, w których zostałyby udokumentowane zasady realizacji poszczególnych zidentyfikowanych obowiązków z opisywanego obszaru, w tym podział zadań i uprawnień pomiędzy członków organizacji.

Część ogólna I

**ZASADY UTWORZENIA I UTRZYMYWANIA
SKUTECZNIE FUNKCJONUJĄCEGO SYSTEMU
COMPLIANCE**

WPROWADZENIE

1. Definicja compliance

Pojęcie compliance rozumiane jest w sposób szeroki – nie tylko jako zgodność działalności organizacji z przepisami prawa (*legal compliance*), które jest ona zobowiązana stosować, lecz także z regulacjami *soft law*, a zatem normami dobrowolnie przyjętymi do stosowania oraz regulacjami wewnętrznymi. Taki sposób rozumienia compliance przyjęty jest w nowej normie ISO 37301:2021 Compliance Management Systems (pkt 3.26 w zw. z pkt 3.25), a na gruncie polskich przepisów prawa przykładowo w art. 9c ust. 1 pkt 4 pr. bank. Przepis ten przewiduje, że jednym z celów systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie zgodności działania banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi. Podobna definicja compliance znajduje się także w rekomendacjach adresowanych przez KNF do banków, np. w Rekomendacji H, w której zdefiniowano zapewnianie zgodności jako „zapewnianie przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych”¹. Tak szeroka definicja compliance wynika z faktu, że niejednokrotnie sama zgodność organizacji z przepisami prawa nie jest wystarczająca do ochrony jej reputacji oraz słusznym interesów jej interesariuszy. Mogą one zostać naruszone, doprowadzając do narażenia dobrego imienia spółki publicznej, nawet jeżeli formalnie granice stawiane przez normy prawne nie zostały przekroczone.

W przypadku spółek publicznych compliance będzie oznaczać zatem zgodność działania spółki zarówno z przepisami prawa, jak i normami dobrowolnie stosowanymi, w szczególności z:

- regulacjami przyjmowanymi przez ustawodawcę europejskiego (np. rozporządzenie MAR, RODO);
- regulacjami przyjmowanymi przez ustawodawcę polskiego (np. ustawa o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, ustawa o obrocie instrumentami

¹ Słowniczek stosowanych pojęć, pkt 35 Rekomendacji H.

finansowymi, rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim);

- zaleceniami kierowanymi do spółek publicznych (np. stanowiskami ESMA, KNF oraz GPW, Dobrymi Praktykami 2021, a w zakresie dotyczącym spółek NewConnect – Dobrymi Praktykami Spółek NewConnect);
- statutem, regulaminami organów oraz procedurami i politykami wewnętrznymi spółki publicznej;
- zaleceniami branżowymi przyjętymi do stosowania przez spółki publiczne;
- normami przyjętymi wewnątrz w organizacjach (np. kodeksami etyki).

W środowisku międzynarodowym compliance jest obecny od wielu lat. Za miejsce, w którym narodziła się jego idea, uważane są Stany Zjednoczone. W procesie powstania oraz rozwoju compliance najważniejsze wydają się następujące wydarzenia:

- przyjęcie w 1977 r. amerykańskiej ustawy Foreign Corrupt Practices Act (FCPA). Akt ten uchwalono w odpowiedzi na ujawnienie, w następstwie afery Watergate, informacji o rozpowszechnieniu na globalną skalę zjawiska korupcji zagranicznych funkcjonariuszy przez spółki amerykańskie. Był on pierwszą regulacją na świecie, w której korupcja funkcjonariusza zagranicznego została uznana za przestępstwo. Miał na celu powstrzymanie tych praktyk, stworzenie równych szans dla biznesów prowadzonych w sposób uczciwy oraz przywrócenie zaufania społeczeństwa do uczciwości rynku. Stał się on podstawą m.in. do opracowania oraz rozwoju rekomendacji w zakresie **tworzenia oraz implementacji skutecznych programów compliance**²;
- wejście w życie w listopadzie 1991 r. rozdziału 8 The Federal Sentencing Guidelines (FSG), dotyczącego odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych (*Sentencing of organizations*). **Do okoliczności łagodzących zaliczono wówczas stosowanie efektywnych programów zapobiegania naruszeniom prawa i etyki i wykrywania ich**³. Za oznakę efektywności takiego programu uznawano natomiast m.in. ustanowienie standardów compliance oraz procedur, które miały zastosowanie do pracowników oraz pośredników, a których celem były ograniczenia prawdopodobieństwa zachowań przestępczych;
- zaostrenie federalnych wytycznych, w tym doprecyzowanie elementów efektywnego systemu compliance w następstwie kolejnych afer dotyczących amery-

² FCPA, A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act. Second Edition, by the Criminal Division of the U.S. Department of Justice and the Enforcement Division of the U.S. Securities and Exchange Commission, s. 1 oraz s. 56 i n., <https://www.justice.gov/criminal-fraud/fcpa-resource-guide> (dostęp: 1.01.2023 r.).

³ Federal Sentencing Guidelines, Chapter Eight – Sentencing of organizations, 1991, § 8A1.2 wraz z punktem 3 lit. k komentarza (*commentary*) dotyczącego efektywnego programu zapobiegania i wykrywania naruszeń prawa, https://www.uscourts.gov/sites/default/files/pdf/guidelines-manual/1991/manual-pdf/Chapter_8.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.).

kańskich spółek publicznych, m.in. spółki Enron (§ 8B2.1. Effective Compliance and Ethics Program, zmiany Federal Sentencing Guidelines, które weszły w życie w listopadzie 2004 r. oraz następnie w listopadzie 2010 r.).

W rzeczywistości polskich spółek publicznych compliance pojawił się w 2016 r., kiedy to w Dobrych Praktykach 2016 po raz pierwszy wprowadzono zasadę, zgodnie z którą spółka giełdowa powinna utrzymywać skuteczne systemy m.in. zgodności działalności z prawem (zasada III), natomiast rada nadzorcza powinna oceniać skuteczność tego systemu (zasada II.Z.10.1). W podręczniku do DPSN 2016 doprecyzowano przy tym, że system compliance ma służyć nie tylko badaniu zgodności działalności z obowiązującym prawem, lecz także regulacjami wewnętrznymi i dobrowolnie przyjętymi standardami. Przez pojęcie prawa rozumiano bowiem nie tylko ustawy i akty niższego rzędu, lecz także normy branżowe, postanowienia statutu spółki i jej regulaminów. Pojęcie dobrowolnie przyjętych standardów obejmowało natomiast dobre praktyki oraz kodeksy etyki – branżowe lub firmowe⁴. Trend ten jest kontynuowany oraz rozwijany również w ramach Dobrych Praktykach 2021.

W przypadku spółek publicznych o szczególnym charakterze, np. banków, unormowania dotyczące compliance obowiązywały jednak znacznie wcześniej. Przykładowo w Prawie bankowym pojawiły się one w wyniku nowelizacji z 1.04.2004 r. (dodanie nowego wówczas art. 9a). Poszerzała ona obowiązującą wtedy regulację dotyczącą kontroli wewnętrznej i przewidywała, że zapewnienie zgodności działania banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi jest jednym z celów systemu kontroli wewnętrznej⁵.

 Na gruncie krajowym zagadnienia dotyczące efektywnych systemów compliance nabrały w ostatnich latach szczególnego znaczenia w związku z toczącymi się w latach 2018–2019 **pracami nad rządowym projektem ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary**⁶. Projekt ten miał na celu zmianę dotychczasowej, uznawanej za nieefektywną, ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Rozszerzał on możliwość przypisania odpowiedzialności podmiotowi zbiorowemu za czyny popełnione przez osoby uprawnione do działania w jego imieniu lub interesie. Wprowadzał m.in. rozwiązania umożliwiające przypisanie takiej odpowiedzialności w przypadku niedochowania należytej staranności m.in. w zakresie organizacji podmiotu. Za przejaw takich nieprawidłowości uznawano m.in. brak implementacji rozwiązań organizacyjnych zapobiegających lub utrudniających popełnienie czynu zabronionego, w tym **brak**

⁴ A. Nartowski, *Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016. Podręcznik*, s. 55 oraz 56, https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/dobre_praktyki/Podrecznik_DPSN_2016_9_03_16.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.).

⁵ Art. 1 pkt 9 ustawy z 1.04.2004 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 870).

⁶ Rządowy projekt ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, wpływ do Sejmu: 11.01.2019 r., <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-10-190-18> (dostęp: 1.01.2023 r.).

wyznaczenia osoby lub komórki organizacyjnej nadzorującej przestrzeganie przepisów i zasad regulujących działalność podmiotu zbiorowego (art. 6 ust. 4 projektu ustawy). Prace nad tym projektem, po skierowaniu go do Sejmu, zostały co prawda zawieszone, niemniej jednak według stanu na 1.01.2023 r. projekt ten w zmienionym kształcie powrócił na ścieżki rządowych prac legislacyjnych⁷. W nowej wersji także zawiera on opisane powyżej rozwiązania (proponowany nowy art. 5b ust. 3 pkt 2 oraz ust. 4 u.o.p.z.), mają one jednak mieć zastosowanie jedynie do największych organizacji (proponowany nowy art. 5a u.o.p.z.).

W odpowiedzi m.in. na prace legislacyjne z roku 2018 dotyczące powyższego projektu, GPW przyjęła **Standardy rekomendowane dla systemu zarządzania zgodnością w zakresie przeciwdziałania korupcji oraz systemu ochrony sygnalistów**. Zawierają one rekomendacje co do sposobu ukształtowania funkcji compliance w spółkach publicznych, a także zalecenia wprowadzenia w spółkach publicznych rozwiązań, które minimalizują ryzyko powstania zachowań nieetycznych sprzyjających korupcji i konfliktowi interesów.

2. System compliance

Od pojęcia compliance należy odróżnić *compliance management systems* (CMS), czyli system zarządzania zgodnością. Jest to całokształt procesów mających na celu zarządzanie szeroko rozumianą zgodnością w działalności danej organizacji. Jego celem jest doprowadzenie do praktycznego stosowania zasad i wartości przyjętych w organizacji, zoperacjonalizowanie ich. Służy on zatem realizacji celów compliance, zwłaszcza zaś zapewnieniu zgodności działalności organizacji.

W taki sposób system zarządzania zgodnością definiuje przede wszystkim norma ISO 37301. Stanowi ona, że system zarządzania zgodnością jest zbiorem powiązanych ze sobą elementów w organizacji przyjętych w celu ustanowienia polityk oraz celów i procesów służących osiągnięciu tych celów. System ten powinien obejmować w szczególności strukturę organizacji, role i odpowiedzialności, planowanie oraz utrzymanie przyjmowanych rozwiązań (pkt 3.4 ISO 37301).

System compliance powinien być dostosowany do danej organizacji, jej wielkości, struktury, rodzaju i złożoności prowadzonej działalności i związanych z nią ryzyk, a zatem zgodnie z normą ISO 37301 powinien przede wszystkim uwzględniać kontekst

⁷ Na dzień 1.01.2023 r. odstąpiono od uchwalenia odrębnej ustawy dotyczącej odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, lecz zaproponowano zmiany do obecnie obowiązującej ustawy (u.o.p.z.). Propozycje zmian objęte są projektem zmiany ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary – projekt z 3.11.2022 r., opublikowany na stronie Rządowego Centrum Legislacji: <https://legislacja.gov.pl/projekt/12363700/katalog/12908952#12908952> (dostęp: 1.01.2023 r.).

organizacji (pkt 4 ISO 37301). Powinien on także odzwierciedlać wartości, cele, strategię oraz ryzyka noncompliance istniejące dla danej organizacji (pkt 4.4 ISO 37301).

System compliance w spółce publicznej został szczegółowo opisany w rozdziale 3 części ogólnej I.

3. Modele kształtowania systemu compliance

W regulacjach prawnych można odnaleźć odmienne postrzeganie strukturalnego umiejscowienia compliance w ramach organizacji. W zależności od obszaru normowania compliance ujmowany jest jako:

- element systemu kontroli wewnętrznej,
- element systemu zarządzania ryzykiem lub
- odrębna funkcja w spółce⁸.

Początkiem postrzegania compliance jako elementu systemu kontroli wewnętrznej, a właściwie jednego z celów tego systemu, było przyjęcie w 1992 r. amerykańskiego modelu kontroli wewnętrznej, zwanego modelem COSO⁹. Definiował on kontrolę wewnętrzną oraz uznawał, że **zapewnienie zgodności z przepisami prawa jest jednym z celów systemu kontroli wewnętrznej**.

Powyższą ideę przyjął także polski ustawodawca w Prawie bankowym, przewidując w art. 9c ust. 1 pkt 4 pr. bank., że **celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie m.in. zgodności działania banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi**. Analogiczne rozumienie usytuowania compliance w organizacji zostało przyjęte w Rekomendacji H. Oparto w niej system kontroli wewnętrznej na anglosaskiej koncepcji *internal control system*, tj. zbiorze mechanizmów kontrolnych zapewniających osiągnięcie ustawowo określonych celów systemu kontroli wewnętrznej. **Jednym z czterech celów tego systemu jest zapewnienie zgodności działania banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi**. Dodatkowo w rekomendacji tej przyjęto usytuowanie komórki do spraw zgodności **w ramach systemu kontroli wewnętrznej** i traktowanie jej jako kluczowego, obok funkcji kontroli, elementu zapewnienia zgodności w banku. Taki kierunek prowadzi do wzmocnienia pozycji komórki compliance, uwzględniając potrzeby ograniczania stale rosnącego ryzyka braku zgodności.

⁸ Szerzej na ten temat Ł. Cichy, *Funkcja compliance w bankach*, Warszawa 2015, s. 6 i n., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Funkcja_compliance_42022.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.).

⁹ Raport „Kontrola Wewnętrzna – zintegrowana struktura ramowa” (Integral Control – Integrated Framework), wydany przez Komitet Organizacji Sponsorujących Komisję Treadway’a (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), 1992 r., <https://www.coso.org> (dostęp: 1.01.2023 r.).

Także w przypadku towarzystw funduszy inwestycyjnych przewidziano, że system nadzoru zgodności działalności z prawem jest – obok systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu audytu wewnętrznego – jednym z elementów systemu kontroli wewnętrznej (§ 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 18.11.2020 r. w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych¹⁰).

Wedle innych koncepcji funkcja compliance stanowi element zarządzania ryzykiem. Takie ujęcie funkcji compliance można odnaleźć m.in. w stanowisku Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego z 2005 r.¹¹ Dokument ten postrzegał funkcję compliance jako zarządzanie ryzykiem braku zgodności, podkreślając ścisłe związki tej funkcji z ryzykiem operacyjnym. Wskazano, m.in., że: „niektóre banki **mogą zachcieć włączyć swoją jednostkę ds. zgodności do jednostki ryzyka operacyjnego, jako że istnieje bliski związek między ryzykiem braku zgodności a pewnymi aspektami tego ryzyka**. Inne mogą preferować rozdzielanie jednostek ryzyka braku zgodności i operacyjnego, a za to ustanowić mechanizmy wymagające **ścisłego współdziałania** między tymi dwiema jednostkami w kwestiach zgodności” oraz „W innych bankach części jednostki ds. zgodności mogą być umieszczane wewnątrz **grupy ryzyka operacyjnego** lub, bardziej ogólnie, **grupy zarządzania ryzykiem**”¹². Podkreślono, że w takiej sytuacji klarowne powinny być podziały obowiązków pomiędzy departamentami oraz mechanizmy współpracy pomiędzy departamentami a oficerem compliance.

Z kolei Dobre Praktyki 2021 (zasada 3.1.) mające zastosowanie do spółek giełdowych, jak również Zasady ładu korporacyjnego, które mają zastosowanie m.in. do spółek publicznych będących bankami lub zakładami ubezpieczeń, wyjaśniają, że spółka ma ustanowić systemy: kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, nadzoru zgodności działalności z prawem (compliance), a także funkcję audytu wewnętrznego. Dokumenty te, rozdzielając wymienione systemy i funkcje, nie przesądzają jednak o ich wzajemnej relacji. Z tego względu zalecane jest określenie w regulacjach wewnętrznych zarówno relacji pomiędzy tymi jednostkami, jak i zasad ich współpracy. Podkreślić trzeba też, że niezależnie od tego, jaki model instytucjonalnego usytuowania komórki compliance zostanie przyjęty przez spółkę publiczną, w każdym przypadku konieczne jest zadbanie o niezależność tej komórki.

¹⁰ Dz.U. poz. 2103 ze zm.

¹¹ *Zgodność i funkcja zapewnienia zgodności w bankach (Compliance and the compliance function in banks)*, kwiecień 2005 r., Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Basel Committee on Banking Supervision), 2005 r., <https://www.bis.org/publ/bcbs113.pdf> (dostęp: 1.01.2023 r.).

¹² *Zgodność i funkcja zapewnienia...*, s. 8, pkt 8 oraz s.13, pkt 34.

4. Znaczenie compliance w spółkach publicznych

„Compliance to **ważne narzędzie biznesowe** służące unikaniu ryzyka konsekwencji naruszeń prawa lub standardów, zapewnieniu kontynuowania działalności, ochronie konkurencyjności spółki i jej reputacji. (...) Bez względu na wielkość spółki i skalę prowadzonej przez nią działalności kontrola wewnętrzna, zarządzanie ryzykiem i compliance są konieczne dla przetrwania spółki w obliczu zagrożeń wywołanych przez żywioły współczesnego rynku.

Niestosowanie zasady wyrządziłoby spółce poważne szkody reputacyjne i mogłoby zagrozić jej przetrwaniu¹.

¹ A. Nartowski, *Dobre Praktyki...*, s. 56, lit. L, P oraz S.

Pomimo tego, że spółki publiczne, z wyjątkiem spółek publicznych szczególnego rodzaju jak np. instytucje finansowe, nie są zobowiązane przepisami prawa do implementacji systemu zarządzania zgodnością, to jednak obecnie zarządzanie ryzykiem noncompliance wydaje się nieodzowne.

Znaczenie compliance niezaprzeczalnie rośnie w ostatnich latach. Jest to spowodowane nie tylko stale zwiększającą się liczbą regulacji i związanym z tym zwiększonym ryzykiem nałożenia sankcji wynikającym z ich naruszenia, lecz także coraz większym przywiązywaniem wagi do reputacji organizacji oraz budowania zaufania wśród pracowników, klientów i partnerów biznesowych. Kwestia ta jest kluczowa dla spółek publicznych, w przypadku których informacje dotyczące działań noncompliance mogą stanowić informację poufną w rozumieniu rozporządzenia MAR oraz przyczyniać się do znacznych spadków kursu akcji, a w efekcie również zaufania inwestorów oraz otoczenia biznesowego spółki, które czasem jest niemożliwe do odbudowania.

Celem systemu compliance w spółkach publicznych jest zatem:

- ochrona oraz budowanie wizerunku spółki;
- budowanie oraz wzmacnianie wartości spółki publicznej i zaufania do niej ze strony jej pracowników, klientów, kontrahentów, akcjonariuszy, inwestorów oraz konkurencji;
- zwiększenie przewagi konkurencyjnej spółki;
- uniknięcie lub minimalizacja ryzyk prawnych oraz związanej z tym odpowiedzialności cywilnej, karnej oraz administracyjnej spółki i członków jej organów.

System compliance ma zapewniać maksymalne ograniczenie ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w organizacji, które są związane z naruszeniem zobowiązań prawnych lub zobowiązań przyjętych dobrowolnie przez spółkę publiczną do stosowania. Choć ryzyka tego nie da się całkowicie uniknąć, posiadanie skutecznych i efektywnych systemów compliance pozwala na zarządzanie tym ryzykiem, a w przypadku wystąpienia nieprawidłowości na niezwłoczne podjęcie działań korygujących oraz naprawczych. Posiada-

nie oraz stosowanie skutecznych i efektywnych systemów zarządzania zgodnością jest przejawem dochowania należytej staranności przez członków kadry zarządzającej oraz nadzorczej. Jest to również przejaw kształtowania organizacji w sposób uwzględniający najwyższe standardy międzynarodowe. Stosowanie systemów compliance pozytywnie wpływa na konkurencyjność spółek oraz ułatwia współpracę z innymi podmiotami na arenie międzynarodowej, z których większość posiada implementowane regulacje compliance i wymaga stosowania takich samych standardów od swoich partnerów biznesowych. Systemy te chronią nie tylko samą spółkę publiczną, lecz także kadrę menedżerską przed sankcjami. Przykładem obserwowanych tendencji zmierzających do zaostrzenia podejścia do przypisywania odpowiedzialności z tytułu naruszenia regulacji przez spółki publiczne członkom jej zarządu oraz rady nadzorczej jest nowelizacja ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, która, w przypadku rażącego naruszenia obowiązków przez spółkę publiczną, uniezależnia możliwość nałożenia kary na osobę pełniącą funkcję członka zarządu lub rady nadzorczej spółki publicznej od wcześniejszego nałożenia sankcji bezpośrednio na samą spółkę (art. 96 ust. 7a u.o.p.¹³).

¹³ Dodany przez ustawę z 7.04.2022 r. o zmianie ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 872).

Rozdział 2

PODSTAWA UTWORZENIA I UTRZYMYWANIA SYSTEMU COMPLIANCE W SPÓŁKACH GIEŁDOWYCH

1. Obowiązek należytego zarządzania organizacją

W powszechnie obowiązujących przepisach prawa nie został ustanowiony obowiązek posiadania przez spółkę publiczną sformalizowanego i wyodrębnionego od pozostałych rozwiązań związanych z jej zarządzaniem, całościowego systemu zapewnienia zgodności działania (systemu compliance), zwanego także (np. w ISO 37301) systemem zarządzania zgodnością, tak jak zostało to uczynione w odniesieniu do niektórych podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną przez KNF na rynku finansowym, np. banków, towarzystw funduszy inwestycyjnych czy też firm inwestycyjnych. Utworzenie i utrzymywanie systemu compliance w przeważającej większości spółek publicznych, a zwłaszcza giełdowych, ma **charakter dobrowolny**, opierający się na samodzielnie przyjętych do stosowania standardach postępowania, w tym zbiorach zasad ładu korporacyjnego i międzynarodowych normach jakości. Ze względu na to, że niektóre spółki giełdowe są np. jednocześnie bankami, muszą one posiadać system compliance na podstawie przepisów prawa odnoszących się do tego typu podmiotów. W odniesieniu do spółek giełdowych w aktach prawnych przewidziano jedynie obowiązki fragmentarycznego ustanowienia i posiadania **pewnych elementów** służących zapewnieniu zgodności działania, takich jak np. wprowadzenie i stosowanie polityki wynagrodzeń, procedury poufnego zgłaszania informacji o nieprawidłowościach (ang. *whistleblowing*) czy rozwiązań mających na celu zapewnienie przestrzegania obowiązków związanych z zawieraniem istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi, służących ochronie interesów spółki i jej akcjonariuszy, zwłaszcza mniejszościowych, w warunkach możliwości powstania konfliktu interesów.

Zarząd, w ramach ogólnej kompetencji obejmującej prowadzenie spraw spółki i reprezentowanie jej wobec osób trzecich, przewidzianej w art. 368 § 1 k.s.h., powinien dołożyć należytej staranności w ustaleniu rozwiązań i zasad służących zapewnieniu przestrze-

gania przez spółkę spoczywających na niej obowiązków i uwzględnienia w działalności operacyjnej ryzyka związanego z możliwością ich naruszenia (ryzyka braku zgodności / ryzyka noncompliance). Wdrożenie i stosowanie takich rozwiązań stanowi **podstawowy obowiązek spoczywający na organie zarządzającym w ramach tzw. funkcji organizatorskich**. Jest on elementem generalnego nakazu należytego ukształtowania organizacyjnych podstaw procesu zarządzania przedsiębiorstwem. Zarząd dysponuje w zakresie sposobu ukształtowania zasad zapewnienia zgodności działania znaczną swobodą, której granice wyznacza potrzeba zapewnienia skuteczności przyjętych rozwiązań.

Mając na uwadze skomplikowane, często ulegające zmianom otoczenie prawne, w jakim funkcjonuje spółka publiczna, a zwłaszcza spółka giełdowa, dotkliwe sankcje administracyjne, karne i cywilne za naruszenie obowiązków prawnych, w tym sankcje, które mogą być nałożone przez KNF bezpośrednio na członków zarządu, a nawet rady nadzorczej, oraz oczekiwania inwestorów związane z pozyskiwaniem niezbędnych informacji do podejmowania decyzji inwestycyjnych, w interesie zarządu spółki celowe jest zaprojektowanie i stosowanie **skutecznych wewnętrznych procesów zmierzających do zapewnienia zgodności działania całej organizacji**. Zalecane jest udokumentowanie tych procesów w ramach regulacji wewnętrznych, dokonanie jednoznacznego i formalnego podziału zadań umożliwiających realizację ciążących na spółce obowiązków compliance między wszystkich członków organizacji i rozdzielenie poszczególnych kompetencji w ramach organu zarządzającego, w tym wyznaczenie członka zarządu odpowiedzialnego za sprawę compliance.

Warto zasygnalizować, że coraz częściej stosowanymi rozwiązaniami usprawniającymi działanie organizacji w różnych obszarach i procesach w niej funkcjonujących, w tym w zakresie działania procesów compliance, jest digitalizacja i optymalizacja stosowanych rozwiązań, zwłaszcza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Celem digitalizacji jest archiwizacja w postaci elektronicznej dokumentów papierowych (list, wykazów, rejestrów, raportów, sprawozdań, protokołów, notatek itp.), natomiast optymalizacją są wszelkie wprowadzane działania ułatwiające realizację wybranych procesów. W ramach optymalizacji warto zwłaszcza opracowywać szablony i wzory powtarzalnych dokumentów oraz wprowadzić łatwy i szybki sposób przekazywania (obiegu) informacji w spółce (np. możliwość przekazywania określonego rodzaju sprawozdań, raportów, notatek za pośrednictwem poczty elektronicznej). Nowoczesne technologie są coraz częściej wykorzystywane w ramach wdrażanych systemów compliance do tworzenia i przysyłania raportów i innych dokumentów, przeprowadzania kontroli oraz monitorowania zmian przepisów.

2. System compliance w Dobrych Praktykach 2021

Zalecenie ustanowienia i utrzymywania skutecznie funkcjonującego systemu compliance zawarte jest w zbiorze zasad ładu korporacyjnego: **Dobre Praktyki 2021**. Zbiór ten nie odnosi się do wszystkich spółek publicznych, a **jedynie do emitentów akcji dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym** prowadzonym przez GPW, tj. do **spółek giełdowych**. Zgodnie z definicją rynku regulowanego wyrażoną w art. 14 u.o.i.f. nie obejmuje on spółek publicznych, których akcje są przedmiotem obrotu w alternatywnym systemie obrotu, tj. w praktyce NewConnect. Treść przywołanego zbioru zasad uwzględnia aktualny stan prawny i najnowsze światowe trendy z obszaru ładu korporacyjnego oraz stanowi odpowiedź na postulaty uczestników rynku kapitałowego zainteresowanych coraz lepiej funkcjonującym ładem w spółkach giełdowych. W Dobrych Praktykach 2021 zawarte są zalecenia w zakresie ustalenia i utrzymywania skutecznych **systemów i funkcji wewnętrznych, w tym systemu compliance**. Są one ustanowione w rozdziale 3 pt. *Systemy i funkcje wewnętrzne*.

Zagadnienia związane z zaleceniami utworzenia systemu compliance w spółkach NewConnect zostały opisane w rozdziale 6 części ogólnej I.

Dobre Praktyki 2021 mają **niezobowiązujący, miękki charakter (ang. *soft law*)**. Mają one postać **samoregulacji** ze strony uczestników rynku, wypełniającej przestrzeń między prawem stanowionym przez władzę państwową a rynkiem kapitałowym. W założeniu wszystkie kodeksy dobrych praktyk stanowią zbiór norm i najlepszych praktyk dla spółek, dzięki którym mogą one poprawiać swoje wyniki i w związku z tym kodeksy te mają znaczenie dla wspierania wzrostu, stabilności i długoterminowych inwestycji (zob. motyw 2 preambuły do zalecenia 2014/208/UE).

Aby regulacje o miękkim charakterze mogły wypełnić swoją rolę, konieczne było zobowiązanie ich adresatów do informowania uczestników rynku **o stopniu, w jakim przestrzegane są poszczególne ich części**. W stosunku do zasad zawartych w DPSN 2021 obowiązuje formuła „**stosuj lub wyjaśnij**” (ang. *comply or explain*). W założeniu oświadczenia spółek o stosowaniu lub niestosowaniu danej zasady mają być sygnałem dla inwestorów i stanowić jeden z czynników determinujących atrakcyjność spółki, a w konsekwencji wpływać na wycenę jej akcji.

Mając na względzie dbałość o wizerunek, jak również najlepiej pojmowany interes organizacji i jej akcjonariuszy, spółki giełdowe powinny dążyć do jak najszerzego stosowania Dobrych Praktykach 2021, przy zachowaniu zasady adekwatności w stosunku do indywidualnych potrzeb, mierzonych przede wszystkim wielkością przedsiębiorstwa, rodzajem i skalą prowadzonej działalności oraz ewentualną przynależnością do grupy kapitałowej. Zarówno zarząd, jak i rada nadzorcza powinny podejmować w granicach przysługujących im kompetencji działania zmierzające do jak najpełniejszej implemen-

tacji DPSN 2021 oraz rzetelnego wypełniania obowiązków informacyjnych na temat ich stosowania.

Swoistym dopełnieniem treści DPSN 2021, zawierającym praktyczne ich wyjaśnienia, jest dokument: **Wskazówki Komitetu do spraw Ładu Korporacyjnego w zakresie stosowania Dobrych Praktyk 2021**. Został on przygotowany przez Komitet do spraw Ładu Korporacyjnego, w oparciu o zgłaszane pytania od uczestników rynku oraz pojawiające się problematyczne zagadnienia związane z implementacją poszczególnych zasad. Opracowano go w formule pytanie i odpowiedź (ang. Q&A). Jego celem jest pomoc w zrozumieniu intencji, którymi kierowali się autorzy Dobrych Praktyk 2021 przy formułowaniu konkretnych zasad, a także pomoc w ustaleniu, jakie warunki muszą zostać spełnione, aby spółka mogła uznać daną zasadę za stosowaną. Na stronie internetowej GPW utworzona jest sekcja, w ramach której zamieszczane są informacje i dokumenty związane z obowiązywaniem i stosowaniem DPSN 2021¹.

Dobre Praktyki 2021 składają się z **wprowadzenia** oraz wymienionych poniżej **sześciu rozdziałów**:

1. Polityka informacyjna i komunikacja z inwestorami.
2. Zarząd i rada nadzorcza.
3. Systemy i funkcje wewnętrzne.
4. Walne zgromadzenie i relacje z akcjonariuszami.
5. Konflikt interesów i transakcje z podmiotami powiązanymi.
6. Wynagrodzenia.

Dobre Praktyki 2021 obejmują **zasady podstawowe** wymienione na wstępie każdego rozdziału, wyznaczające nadrzędne jego cele, a jednocześnie ogólne dyrektywy, którymi powinny kierować się ich adresaci, oraz **zasady szczegółowe**, ustanawiające precyzyjniejsze zalecenia, mieszczące się w ramach poszczególnej zasady podstawowej.

3. Obowiązki informacyjne w zakresie stosowania zasad ładu korporacyjnego

Obowiązki informacyjne w zakresie stosowania zasad ładu korporacyjnego, w tym posiadającego dla spółek giełdowych podstawowe znaczenie DPSN 2021, przewidziane są w **Regulaminie GPW** oraz **rozporządzeniu w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim**. Stosownie do motywu 5 preambuły do zalecenia 2014/208/UE: „Ujawnienie wysokiej jakości informacji o ładzie korporacyjnym spółek stanowi źródło przydatnych informacji dla inwestorów i usprawnia podejmowanie de-

¹ <https://www.gpw.pl/dobre-praktyki2021> (dostęp: 1.01.2023 r.).

cyzji inwestycyjnych. Dzięki temu inwestorzy mają także większe zaufanie do spółek, w które inwestują. Ujmując rzecz bardziej ogólnie, zwiększona przejrzystość dla rynku może także przynieść korzyści pod względem reputacji spółek i większej zasadności w oczach zainteresowanych stron i całego społeczeństwa”.

Obowiązek regulaminowy w zakresie stosowania powyższych zasad został nałożony na spółki giełdowe na podstawie § 29 ust. 3 Regulaminu GPW. Zgodnie z tym postanowieniem w celu zapewnienia **wyczerpującej informacji o aktualnym stanie stosowania zasad ładu korporacyjnego**²:

- emitent publikuje informację, wskazując, które **zasady są przez niego stosowane**, a których **zasad w sposób trwały nie stosuje**;
- w odniesieniu do **zasad, które nie są przez emitenta stosowane**, informacja zawiera **szczegółowe wyjaśnienie okoliczności i przyczyn niestosowania każdej poszczególniej zasady**;
- w przypadku **zmiany stanu** stosowania zasad lub wystąpienia okoliczności uzasadniających zmianę treści wyjaśnień w zakresie niestosowania lub sposobu stosowania zasady emitent **niezwłocznie aktualizuje** wcześniej opublikowaną informację.

Sposób informowania **o incydentalnym naruszeniu danej zasady** przewidziany jest w § 29 ust. 3a Regulaminu GPW, w świetle którego: „[...] w przypadku gdy określona zasada ładu korporacyjnego została naruszona incydentalnie, emitent niezwłocznie publikuje informację o tym fakcie, wskazując, jakie były okoliczności i przyczyny naruszenia danej zasady oraz wyjaśniając, w jaki sposób zamierza usunąć ewentualne skutki jej niezastosowania lub jakie kroki zamierza podjąć, by zmniejszyć ryzyko niezastosowania tej zasady w przyszłości, a także czy w ciągu ostatnich dwóch lat miały miejsce przypadki incydentalnego naruszenia tej zasady”.

§ W § 29 ust. 3b Regulaminu GPW wskazano, że **szczegółowy zakres, formę i tryb publikacji informacji** dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego określa Zarząd GPW. Aktualne zasady publikacji tych informacji uregulowane są w **uchwale nr 691/2021 Zarządu GPW** z 1.07.2021 r. w sprawie przekazywania przez spółki giełdowe informacji dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego³. Zgodnie z jej treścią:

- 1) emitenci zobowiązani do przekazywania informacji, o których mowa w § 29 ust. 3 i 3a Regulaminu GPW, przekazują te informacje **za pośrednictwem EBI**, a także

² Postanowienie w brzmieniu nadanym na mocy uchwały nr 14/1835/2021 Rady Nadzorczej GPW z 29.03.2021 r. w sprawie zmiany Regulaminu Giełdy, https://www.gpw.pl/pub/GPW/uchwały/2021/Uchwała_Rady_Giełdy_Nr_14_1835.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.).

³ https://www.gpw.pl/pub/GPW/uchwały/2021/691_2021.pdf (dostęp: 1.01.2023 r.).

umieszczają je na swojej korporacyjnej stronie internetowej, niezwłocznie po ich przekazaniu;

- 2) realizacja obowiązku publikacji informacji na temat stanu stosowania zasad ładu korporacyjnego następuje z wykorzystaniem **dedykowanego formularza dostępnego w EBI**, zawierającego pozycje odpowiadające poszczególnym zasadom zawartym w Dobrych Praktykach 2021;
- 3) publikując informację na temat stanu stosowania zasad ładu korporacyjnego, emitent każdorazowo powinien odnieść się do wszystkich pozycji wyszczególnionych w formularzu, poprzez zaznaczenie spośród dostępnych wariantów: zasada jest stosowana / zasada nie jest stosowana / nie dotyczy (ostatni dostępny jedynie w przypadku wybranych zasad), wariantu odpowiadającego stanowi faktycznemu oraz dodanie obowiązkowych wyjaśnień zawierających wszystkie informacje wymagane na podstawie § 29 ust. 3 Regulaminu GPW;
- 4) zamieszczenie przez emitenta dodatkowych, opcjonalnych komentarzy we właściwych miejscach formularza ma na celu zwiększenie przejrzystości publicznie dostępnych informacji o aktualnym stanie stosowania przez emitenta zasad ładu korporacyjnego;
- 5) informacja o incydentalnym naruszeniu zasady ładu korporacyjnego powinna zawierać wszystkie informacje i wyjaśnienia wymagane tym przepisem. Informacja przekazywana jest przez emitenta na dedykowanym formularzu dostępnym w EBI.

System EBI służy do przekazywania informacji bieżących i okresowych w alternatywnym systemie obrotu na rynku NewConnect i Catalyst, informacji bieżących i okresowych przez emitentów dłużnych instrumentów finansowych, które uzyskały autoryzację przy Catalyst, oraz do przekazywania przez spółki giełdowe wyżej wspomnianych raportów dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego.

Obowiązek przekazania raportu bieżącego za pośrednictwem EBI powinien być zrealizowany niezwłocznie po powstaniu uzasadnionego przeświadczenia po stronie emitenta, że dana zasada nie będzie stosowana lub że nie zostanie zastosowana oraz w każdym przypadku niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia stanowiącego naruszenie zasady.

Formularz służący do sporządzenia i następnie przekazania za pośrednictwem EBI informacji na temat stosowania zasad ładu korporacyjnego umożliwia zamieszczanie **komentarzy także do zasad, które spółka giełdowa stosuje**. W odróżnieniu od obowiązkowych wyjaśnień, które spółka musi przekazać w sytuacji niestosowania danej zasady, **zamieszczenie komentarza do zasady stosowanej jest dobrowolne**. Przyjęte zostało założenie, że spółki giełdowe chcące coraz rzetelniej komunikować się z uczestnikami rynku kapitałowego na swój temat będą w coraz większym stopniu

zainteresowane udostępnianiem wyczerpujących informacji nawet na temat sposobu stosowania zasad⁴.

§ Obowiązek informacyjny w zakresie stosowania lub niestosowania zasad ładu korporacyjnego, w tym Dobrych Praktyk 2021, wynika również z przepisu prawa, tj. z § 70 ust. 1 pkt 4 r.i.b.o. Stosownie do tego przepisu elementem **raportu rocznego** (raportu okresowego) jest **sprawozdanie zarządu z działalności emitenta** w okresie objętym raportem rocznym. Zgodnie z § 70 ust. 6 pkt 5 r.i.b.o. sprawozdanie zarządu powinno zawierać, stanowiące wyodrębnioną jego część, **oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego** wskazujące co najmniej na:

- zbiór zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent, oraz miejsce, gdzie tekst zbioru zasad jest publicznie dostępny, lub
- zbiór zasad ładu korporacyjnego, na którego stosowanie emitent mógł się zdecydować dobrowolnie, oraz miejsce, gdzie tekst zbioru jest publicznie dostępny, lub
- wszelkie informacje o stosowanych przez emitenta praktykach w zakresie ładu korporacyjnego, wykraczające poza wymogi przewidziane prawem krajowym wraz z przedstawieniem informacji o stosowanych przez niego praktykach w zakresie ładu korporacyjnego oraz
- w zakresie, w jakim emitent **odstąpił** od postanowień zbioru zasad ładu korporacyjnego (którym podlega lub na stosowanie którego się zdecydował), **wskazanie tych postanowień oraz wyjaśnienie przyczyn tego odstąpienia**.

Spoczywająca na spółkach giełdowych powinność informowania o stosowaniu Dobrych Praktyk 2021 nie wynika zatem tylko z Regulaminu GPW, lecz także z przepisów prawa. Wprowadzenie opisanego prawnego obowiązku spowodowało, że zasada „dostosuj się lub wyjaśnij” uzyskała **normatywny charakter**.

Wytyczne w zakresie formułowania treści oświadczeń o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego zostały przedstawione w zaleceniu 2014/208/UE. Akt ten kierowany jest m.in. do spółek giełdowych. Stosownie do pkt 1 zalecenia 2014/208/UE jego celem jest określenie wytycznych dla państw członkowskich, organów odpowiedzialnych za krajowe kodeksy ładu korporacyjnego, spółek oraz innych zainteresowanych stron. Wytyczne mają na celu **poprawę ogólnej jakości oświadczeń o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego oraz w szczególności poprawę jakości wyjaśnień przedstawianych przez spółki w przypadku odstępstwa od zaleceń odpowiedniego kodeksu ładu korporacyjnego.** Zgodnie z motywem 14 preambuły do zalecenia 2014/208/UE inne podmioty przygotowujące oświadczenie o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego mogą także czerpać korzyści z podnoszenia jakości informacji, które zamierzają ujawnić.

⁴ Zob. Wskazówki DPSN 2021, s. 3.

 Poniżej przedstawiono najważniejsze wytyczne zamieszczone w zaleceniu 2014/208/UE, które rekomenduje się, aby były uwzględniane podczas opracowywania przez spółki stosownych oświadczeń o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego:

- spółki powinny opisywać, w jaki sposób stosują zalecenia odpowiedniego kodeksu ładu korporacyjnego w odniesieniu do zagadnień mających największe znaczenie dla akcjonariuszy (pkt 4);
- wszystkie ujawniane informacje powinny być wystarczająco przejrzyste, dokładne i wyczerpujące, aby umożliwiała akcjonariuszom, inwestorom oraz innym zainteresowanym stronom dobre zrozumienie sposobu zarządzania spółką (pkt 5, 9);
- spółki powinny jednoznacznie określić, których szczegółowych zaleceń dotyczą odstępstwa, oraz w odniesieniu do każdego odstępstwa od danego zalecenia (pkt 7):
 - wyjaśniają, w jaki sposób spółka dokonała odstępstwa od zalecenia;
 - opisują przyczyny odstępstwa;
 - opisują, w jaki sposób podjęto w spółce decyzję o odstępstwie od zalecenia;
 - w przypadku gdy odstępstwo jest ograniczone w czasie, wyjaśniają, kiedy spółka przewiduje, że zacznie przestrzegać konkretnego zalecenia;
 - w stosownym przypadku opisują środek podjęty zamiast przestrzegania zgodności i wyjaśniają, w jaki sposób środek ten służy do osiągnięcia podstawowego celu danego zalecenia lub kodeksu jako całości, lub wyjaśniają, w jaki sposób środek ten przyczynia się do dobrego ładu korporacyjnego spółki.

Dążąc do zapewnienia zgodności działania spółek giełdowych w zakresie publikacji oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego, GPW na swojej stronie internetowej w sekcji SPÓŁKI>DOBRE_PRAKTYKI>OBOWIĄZKI_INFORMACYJNE zwróciła uwagę na następujące zagadnienia, które powinny być wzięte pod uwagę podczas realizowania tego obowiązku w zakresie DPSN 2021⁵:

- wszystkie spółki giełdowe podlegają Dobrym Praktykom 2021. W konsekwencji każda spółka giełdowa powinna wskazać w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego DPSN 2021 i odnieść się do zakresu stosowania zasad w nim zawartych;
- w raporcie rocznym za 2021 r., w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego spółki powinny odnieść się do DPSN 2021. Fakt, że DPSN 2021 weszły w życie 1.07.2021 r., a do 30.06.2021 r. spółki te podlegały DPSN 2016, pozostaje bez wpływu na prawidłową realizację tego obowiązku. Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego powinno bowiem zawierać wskazanie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent (por. § 70 ust. 6 pkt 5 lit. a r.i.b.o.), a zatem powinno być sporządzane według stanu na dzień oświadczenia;

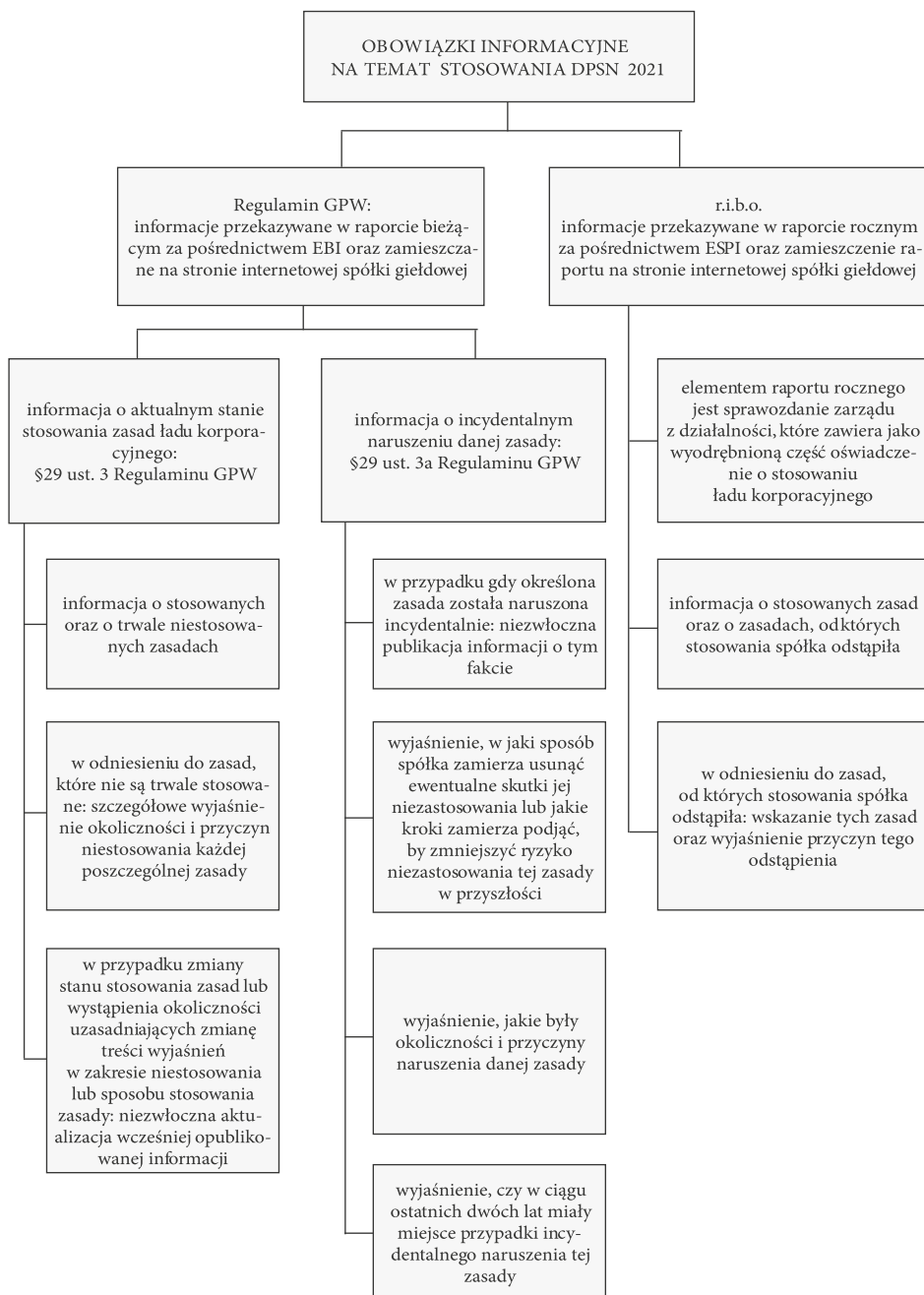
⁵ <https://www.gpw.pl/obowiazki-informacyjne-spolek> (dostęp: 1.01.2023 r.).

- informacja o aktualnym stanie stosowania zasad ładu korporacyjnego zawartych w DPSN 2021 publikowana przez spółki giełdowe w formie raportu bieżącego za pośrednictwem EBI i na stronie internetowej nie ma charakteru raportu rocznego. Przygotowanie rocznego oświadczenia emitenta o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego na podstawie § 70 ust. 6 pkt 5 r.i.b.o. oraz rocznego sprawozdania rady nadzorczej na podstawie zasady 2.11 DPSN 2021 może jednak skutkować obowiązkiem dokonania aktualizacji w informacji przekazywanej na podstawie § 29 ust. 3 Regulaminu GPW;
- utrzymując najwyższe standardy w komunikacji z inwestorami i pozostałymi interesariuszami, spółki giełdowe mogą corocznie ponawiać publikację informacji o aktualnym stanie stosowania zasad ładu korporacyjnego zawartych w DPSN 2021, nawet jeżeli stan faktyczny przedstawiony w tej informacji nie uległ zmianie i w związku z tym nie powstał po ich stronie obowiązek informacyjny, o którym mowa w ostatnim zdaniu § 29 ust. 3 Regulaminu GPW. Praktyka taka nie jest wymagana na podstawie obowiązujących regulacji, jednak w ocenie GPW nie jest również uznawana za zabronioną czy niewłaściwą.

W celu zapewnienia zgodności działania w opisywanym obszarze zaleca się wyznaczenie w spółce giełdowej osoby (w ramach określonej jednostki organizacyjnej) odpowiedzialnej za proces ciągłego monitorowania stosowania lub nie stosowania zasad ładu korporacyjnego oraz za aktualność i rzetelność publikowanej za pośrednictwem EBI i na stronie internetowej spółki informacji o aktualnym stanie stosowania tych zasad. Wyznaczona osoba powinna ściśle współpracować z osobą odpowiedzialną w konkretnej spółce za proces przesyłania raportów za pośrednictwem ESPI i EBI. Zaleca się, aby osoba odpowiedzialna za ten obszar, zwłaszcza w odniesieniu do monitorowania stosowania DPSN 2021 i wypełniania w tym zakresie wymaganych obowiązków, była jednocześnie odpowiedzialna za compliance w organizacji. Ze względu na to, że DPSN 2021 dotyczy wielu procesów funkcjonujących w spółce, w realizację których zaangażowanych jest wielu pracowników, jednostka compliance powinna zapewnić sobie możliwość skutecznej realizacji powierzonych zadań poprzez ustalenie odpowiednich zasad współpracy w tym zakresie z wyznaczonymi osobami i niezwłocznego przekazywania jej wymaganych informacji do zapewnienia zgodności działania w tym obszarze.

Schemat 1. Obowiązki informacyjne dotyczące stanu stosowania DPSN 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie Regulaminu GPW i r.i.b.o.

4. Ocena rady nadzorczej stosowania zasad ładu korporacyjnego i sposobu realizacji obowiązków informacyjnych

Obowiązek oceny stosowania zasad ładu korporacyjnego (np. DPSN 2021) i sposobu realizacji obowiązków informacyjnych na temat stosowania lub niestosowania tych zasad należy wywieść z ogólnej kompetencji sprawowania przez radę nadzorczą nadzoru nad działalnością spółki we wszelkich aspektach jej działalności (zob. szerzej rozdział 4 pkt 8.1 części ogólnej I).

Zalecenie sporządzenia i zamieszczenia powyżej wskazanej oceny w sformalizowanym sprawozdaniu przedstawianym zwyczajnemu walnemu zgromadzeniu zawarte jest w zasadzie szczegółowej 2.11 DPSN 2021. Wedle pkt 2.11.4 tej zasady **w corocznym sprawozdaniu rady nadzorczej składanym walnemu zgromadzeniu zamieszcza się m.in. ocenę stosowania przez spółkę zasad ładu korporacyjnego oraz sposobu wypełniania obowiązków informacyjnych** dotyczących ich stosowania określonych w Regulaminie GPW i przepisach dotyczących informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych, wraz z informacją na temat działań, jakie rada podejmowała w celu dokonania tej oceny.

Dążąc do zapewnienia zgodności działania spółek giełdowych w zakresie realizacji wskazanej zasady, GPW na swojej stronie internetowej zamieściła informacje na temat najważniejszych zagadnień z zakresu obowiązków informacyjnych dotyczących Dobrych Praktyk 2021. Zaznaczyła m.in., że ocena stosowania przez spółkę zasad ładu korporacyjnego oznacza „(...) konieczność dokonania przez radę weryfikacji stanu faktycznego w tym zakresie i poddanie ocenie, czy stan stosowania przez spółkę zasad ładu korporacyjnego jest satysfakcjonujący, a także jakie działania mogłaby podjąć spółka, by stosować te zasady w jeszcze szerszym zakresie”⁶.

W celu uznania stosowania zasady 2.11 DPSN 2021 w ramach podejmowanych działań rada nadzorcza powinna dokonywać weryfikacji, czy publikowane przez spółkę giełdową informacje dotyczące stosowania zasad ładu korporacyjnego są **zgodne ze stanem faktycznym oraz spójne ze sobą**⁷. Rada nadzorcza powinna zweryfikować, czy spółka m.in. zamieszcza **w wyodrębnionej sekcji swojej strony internetowej prawidłowe dokumenty i informacje** w tym zakresie, zgodne ze stanem faktycznym opublikowanym w stosownych raportach. W ramach tej weryfikacji musi zostać przeprowadzona **samodzielna** analiza stanu faktycznego, nieopierająca się wyłącznie na materiałach i informacjach dostarczonych przez spółkę. Organ nadzorczy powinien dokonać również **jakościowej** oceny publikowanych przez spółkę wyjaśnień dotyczących niestosowania

⁶ <https://www.gpw.pl/obowiazki-informacyjne-spolek> (dostęp: 1.01.2023 r.).

⁷ Zob. Wskazówki DPSN 2021, s. 34.

poszczególnych zasad ładu korporacyjnego, weryfikując, czy publikowane wyjaśnienia są wyczerpujące i zawierają w wystarczającym stopniu merytoryczne informacje na temat ich niestosowania⁸.

5. Zalecenia dotyczące utworzenia i utrzymywania systemu compliance zawarte w DPSN 2021

Na wstępie rozdziału 3 Dobrych Praktyk 2021 zawarta jest **ogólna zasada (cel)**, do realizacji której powinny zmierzać spółki giełdowe, wedle której:

„Sprawnie działające systemy i funkcje wewnętrzne są nieodzownym narzędziem sprawowania nadzoru nad spółką. Systemy obejmują spółkę i wszystkie obszary działania jej grupy, które mają istotny wpływ na sytuację spółki”.

Celem ustanowienia i utrzymywania skutecznie funkcjonujących systemów i funkcji wewnętrznych **jest wspieranie zarządu oraz rady nadzorczej w wykonywaniu ich statutowych i prawnych obowiązków**⁹. Mają one istotny wpływ na możliwość realizacji wyznaczonych celów biznesowych, ograniczając przy tym ryzyka związane z prowadzoną działalnością¹⁰.

Przy projektowaniu i wdrażaniu systemu compliance spółka giełdowa powinna uwzględnić uwarunkowania wynikające z ewentualnej przynależności do **grupy kapitałowej**, a w szczególności strukturę grupy i jej umiejscowienie w tejże grupie, co **nie może jednocześnie naruszać niezależności żadnego z członków grupy jako odrębnego podmiotu praw i obowiązków**. Zakresem działania systemu compliance powinny być objęte przede wszystkim te procesy funkcjonujące w spółkach zależnych, których działalność ma istotny wpływ na strategię zarządzania spółką giełdową lub jej sytuację finansową. Zarząd spółki giełdowej jest odpowiedzialny za zapewnienie wdrożenia odpowiednich rozwiązań w takich spółkach zależnych. Częstą praktyką w odniesieniu do implementowanych wspólnych rozwiązań compliance w całej grupie kapitałowej jest wyznaczanie jednej grupowej jednostki koordynującej proces zapewnienia zgodności działania we wszystkich podmiotach (koordynator compliance / jednostka koordynująca grupowy compliance). Taka jednostka koordynująca często jest odpowiedzialna za proces wdrażania procedur grupowych w podmiotach zależnych, realizowania poszczególnych obowiązków spoczywających na uczestnikach grupy oraz za proces raportowania. W odniesieniu do proponowanych wspólnych rozwiązań proceduralnych muszą one każdorazowo być dostosowane do specyfiki każdego podmiotu z grupy, zwłaszcza

⁸ Wskazówki DPSN 2021, s. 34.

⁹ Wskazówki DPSN 2021, s. 36.

¹⁰ Wskazówki DPSN 2021, s. 36.

muszą uwzględniać przepisy prawa, których adresatem jest podmiot mający wdrożyć konkretne rozwiązania. Warto zauważyć, że pewne uniwersalne rozwiązania mogą zostać wprowadzone w zakresie procedur dotyczących przestrzegania standardów etycznych i antykorupcyjnych. Wspólne zasady mogą także dotyczyć sposobu raportowania, konstruowania struktury organizacyjnej poszczególnych członków grupy i wykorzystywania nowoczesnych narzędzi informatycznych w procesach compliance. W praktyce często w przypadku wdrożenia systemu compliance w podmiotach z grupy kapitałowej służby compliance działające w ramach poszczególnych organizacji wymieniają się wiedzą i doświadczeniem oraz współpracują w zakresie realizacji procedur grupowych i doskonalenia wprowadzonych rozwiązań, z uwzględnieniem poufności informacji (zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa). Zaleca się, aby zasady współpracy jednostki compliance spółki publicznej z analogiczną jednostką podmiotu dominującego lub zależnego zostały określone w sformalizowanej polityce.

Przywołana powyżej ogólna zasada została doprecyzowana w ramach zasad szczegółowych przedstawionych w dalszej części rozdziału 3 Dobrych Praktyk 2021. W odniesieniu do kształtu wdrażanego systemu compliance istotne znaczenie ma treść zasady szczegółowej 3.1 DPSN 2021, zawartej we wspomnianym rozdziale, stosownie do której:

„Spółka giełdowa utrzymuje skuteczne systemy: kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem oraz nadzoru zgodności działalności z prawem (compliance), a także skuteczną funkcję audytu wewnętrznego, odpowiednie do wielkości spółki i rodzaju oraz skali prowadzonej działalności, za działanie których odpowiada zarząd”.

W ramach zasady 3.1 DPSN 2021 został przyjęty **model rozdzielenia systemu compliance od systemu kontroli wewnętrznej, systemu zarządzania ryzykiem i funkcji audytu wewnętrznego** (tak jak we właściwych przepisach dotyczących firm inwestycyjnych).

Przy planowaniu systemu compliance istotne jest uwzględnienie **zasady adekwatności (proporcjonalności)**, na którą zwraca uwagę zasada szczegółowa 3.1 DPSN 2021. System ten powinien być odpowiedni do **wielkości spółki i rodzaju, złożoności oraz skali prowadzonej działalności**. Podczas projektowania wszelkich rozwiązań, procesów i podziału obowiązków służbowych pomiędzy członków organizacji w zakresie realizacji funkcji compliance należy wziąć pod uwagę: liczbę zatrudnianych członków organizacji, charakter relacji z dostawcami i partnerami biznesowymi, strukturę teleinformatyczną, rodzaje zidentyfikowanego ryzyka noncompliance, strukturę organizacyjną spółki, strukturę właścicielską oraz obszar geograficzny prowadzonej działalności. System compliance może być skutecznie wdrożony tylko wtedy, kiedy realizacja funkcji compliance postrzegana będzie jako wsparcie bieżącego funkcjonowania spółki, a nie jako zbędna funkcja, utrudniająca prowadzenie działalności operacyjnej. W praktyce jest to duże wyzwanie, które wymaga samodzielności organizacji w tworzeniu koncepcji

zasad działania systemu compliance, do czego potrzebne są odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie.

W zasadzie szczegółowej 3.1 DPSN 2021 r. zwrócono uwagę, że za działanie systemów i funkcji wewnętrznych odpowiada zarząd, co jest zgodne z ogólnym podziałem kompetencji pomiędzy organy statutowe przewidzianym w Kodeksie spółek handlowych.

Wyjaśnienie pojęcia „skuteczność” systemów i funkcji wewnętrznych przedstawiono we Wskazówkach Komitetu do spraw Ładu Korporacyjnego w zakresie stosowania Dobrych Praktyk 2021. Zgodnie z odpowiedzią na pierwsze pytanie do zasady szczegółowej 3.1 DPSN 2021 skuteczne systemy: „[...] to takie, których zasięg obejmuje wszystkie istotne obszary działalności jednostek z grupy emitenta, oraz które zasilają procesy decyzyjne w spółce w zakresie zarządzania i nadzoru prowadzonej działalności. Skuteczne systemy i funkcje mają również odpowiednie umocowanie w strukturach grupy kapitałowej i dostęp do niezbędnych zasobów (ludzkich i finansowych)”¹¹.

W odpowiedzi na drugie pytanie do zasady szczegółowej 3.1 DPSN 2021 zwrócono uwagę, że w celu zapewnienia skuteczności działania systemów i funkcji wewnętrznych osoby odpowiedzialne za ich funkcjonowanie powinny **znać dogłębnie spółkę** oraz powinny mieć zapewniony stały dostęp do dokumentów, systemów informatycznych i operacyjnych, pomieszczeń i pracowników¹². Realizacji tych założeń ma służyć nadanie przez spółkę takim osobom odpowiedniej rangi w organizacji i stosownych uprawnień. Zwrócono ponadto uwagę, że w ramach systemów i funkcji wewnętrznych należy stworzyć **mapę obszarów i procesów kluczowych z punktu widzenia ryzyk dla funkcjonowania spółki, aby te obszary podlegały ściślejszej weryfikacji**¹³. Zaleca się powierzenie tej czynności do wykonania osobom, które będą kierować poszczególnymi systemami i funkcjami, którzy wraz ze specjalistami z poszczególnych obszarów i procesów muszą w pierwszej kolejności zidentyfikować ryzyka, a następnie je oszacować. Ostateczna akceptacja przeprowadzonej analizy należy do zarządu, jako ostatecznego właściciela wszelkich ryzyk w spółce.

Kolejne zalecenie dotyczące sposobu wdrażania systemu compliance przewidziano w zasadzie szczegółowej 3.2 DPSN 2021, zgodnie z którą:

„Spółka wyodrębnia w swojej strukturze jednostki odpowiedzialne za zadania poszczególnych systemów lub funkcji, chyba że nie jest to uzasadnione z uwagi na rozmiar spółki lub rodzaj jej działalności”.

¹¹ Wskazówki DPSN 2021, s. 36.

¹² Wskazówki DPSN 2021, 3.1.-Q2, s. 36.

¹³ Wskazówki DPSN 2021, s. 36.

Istotne jest ustalenie, kto w ramach danego podmiotu będzie odpowiedzialny za wykonywanie zadań z zakresu realizacji funkcji compliance. W drugiej kolejności spółka musi zapewnić takiej osobie lub osobom odpowiednie zasoby do realizacji przydzielonych zadań. Należy ponadto pamiętać o tym, aby poszczególne obowiązki były przypisywane w sposób, który **nie powoduje konfliktu interesów**. Spółka powinna zapewnić, aby osoby wykonujące zadania z zakresu compliance nie łączyły funkcji compliance z innymi kluczowymi funkcjami w spółce (np. z funkcją audytu wewnętrznego) oraz aby nie brały udziału w wykonywaniu czynności operacyjnych, w przypadku gdyby prowadziło to do sytuacji, w której osoby te jednocześnie kontrolowałyby wykonywane przez siebie czynności.

W odpowiedzi na pierwsze pytanie do zasady 3.2 DPSN 2021 zawartej we Wskazówkach DPSN 2021 zwrócono uwagę, że **przesłankami** do wyodrębnienia systemów i funkcji wewnętrznych mogą być m.in.: skala działalności (mierzona np. przychodami), prowadzenie działalności regulowanej, liczba spółek w grupie kapitałowej, zasięg terytorialny (np. operacje w kilku krajach), zróżnicowanie segmentów działalności biznesowej czy złożony model biznesowy¹⁴. Zaznaczono przy tym, że w przypadku ograniczonych zasobów lub wystąpienia konfliktu interesów spółka giełdowa może rozważyć outsourcing części lub wszystkich zadań przypisanych do danego systemu lub funkcji, np. monitorowanie zmian otoczenia prawnego, obsługi systemów zgłaszania nadużyć oraz inspekcji i audytów wewnętrznych¹⁵.

¹⁴ Wskazówki DPSN 2021, 3.2.-Q1, s. 38.

¹⁵ Wskazówki DPSN 2021, s. 38.

Rozdział 3

ZASADY TWORZENIA, UTRZYMYWANIA I ULEPSZANIA SYSTEMU COMPLIANCE

1. Cel wdrożenia i utrzymania systemu compliance

„System zarządzania zgodnością (ang. *Compliance Management Systems*, CMS) powinien odzwierciedlać wartości organizacji, jej cele, strategię oraz ryzyka compliance zidentyfikowane przy uwzględnieniu kontekstu organizacji” (norma ISO 37301, pkt 4.4).

System compliance to całokształt środków przyjętych w organizacji, których rolą jest integrowanie struktur, zasad, procesów oraz procedur w celu osiągnięcia oczekiwanych wyników w procesie zarządzania zgodnością. System ten jest więc zbiorem rozwiązań, których zadaniem jest realizacja celów compliance, a ostatecznie zapewnienie zgodności działalności organizacji.

Rolą tego systemu jest budowanie kultury organizacji, która zachęca do działań etycznych oraz zgodnych z prawem i dobrowolnie przyjętymi regulacjami. Jest on narzędziem umożliwiającym zapobieganie brakowi zgodności, wykrywanie tego braku i reagowanie na niego. Istotą systemu compliance jest przede wszystkim prewencja. Niemniej jednak żaden, nawet najdoskonalszy system, nie jest w stanie całkowicie wyeliminować ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Implementacja oraz stosowanie systemu compliance daje jednak tę przewagę, że pozwala na minimalizowanie tego ryzyka, a w przypadku wystąpienia nieprawidłowości – ograniczenie ich ewentualnych następstw na podstawie istniejących procesów zapewniających możliwość sprawnego podjęcia przez spółkę właściwej reakcji na zdarzenia noncompliance.

W spółkach publicznych system zarządzania zgodnością pełni niezwykle istotną funkcję – każdy brak zgodności lub podejrzenie takiego stanu może w sposób istotny wpłynąć na zaufanie inwestorów i partnerów biznesowych do spółki, przekładając się także na kurs jej instrumentów finansowych, a w skrajnych przypadkach nawet na zdolność spółki do dalszego prowadzenia działalności.